

Het idioom van de Koerdische muziek toonladders

Salah Raouf
2017

Het idioom van de Koerdische muziek toonladders.

Ondanks de moeilijkheden van het leven onder autoritaire beperkingen, toont de geschiedenis aan dat de Koerden een rijke cultuur hebben. Ook beschikken zij over een origineel artistieke en literaire geschiedenis. Maar het is niet eenvoudig om literatuur die over de Koerdische muziek geschreven is te gebruiken, omdat er nauwelijks specifieke boeken over Koerdische muziek bestaan. Door mijn naspeuringen in de heel Koerdistan om de soorten en vormen van de Koerdische muziek te identificeren, heb ik echter redelijk goed de specifieke kenmerken van de Koerdische muziek kunnen achterhalen.

Dit is de kern van het onderzoek . Ik wil graag de drempels en de problemen in de Koerdische muzieknnotatie en toonladders oplossen.

Dat zijn de volgende drempels:

*1. Veel **namen** van noten en toonladders (in Europa hebben we slechts 7 namen en in het Midden-Oosten vele malen meer, bijvoorbeeld C1, C2 en C3. Het zijn allemaal C's, maar in het Midden-Oosten zijn dat verschillende namen (vrijwel 64 namen). Dit geldt ook voor de namen van de toonladders).*

2. In het Midden-Oosten bestaat er geen goed systeem voor het schrijven van toonladdersleutels, of voortekens (Armatora- Italiaans), (Key Signatures- Engels).

3. Er bestaat ook geen goed systeem (regels) voor het gebruik maken van een of meerdere toonladders in een stuk muziek. Er bestaan wel sommige stukken muziek met twee verschillende toonladders, maar er zit dan geen goede structuur in. De muzikschrijver heeft dan wel de twee toonladders in zijn hoofd, maar hij gebruikt dan geen goed geregeld systeem. Daarom blijven dezelfde vormen bestaan zoals die van vroeger, zonder dat er sprake is van enige ontwikkeling (zoals volksvormen). Dit is ook de reden waarom er geen muziekvormen bestaan zoals in Europa, bijvoorbeeld Symfonie, Concerto en Sonate. Daarom bestaan er ook alleen maar volksvormen in zang en geen instrumentvormen.

4. In het Midden-Oosten bestaat er geen goed systeem van het schrijven van chromatische toonladders eerste majeur (Ajem) en van chromatiek in de tweede grote toonladder (Rast).

5. In het Midden-Oosten bestaat er geen goed systeem van de Kwintencirkel. Daarom vond ik het nodig om te wijzen op specifieke kenmerken van de Koerdische muziek.

Het onderzoek heeft als doel om de geheimen en eigenaardigheden van de Koerdische muzikale erfenis te ontdekken, en deze ter beschikking van specialisten te stellen, terwille van hun studie, zodat ze vervolgens deze gegevens kunnen gebruiken, bijvoorbeeld bij nieuwe producties met een gekleurde Koerdische identiteit. Deze dient te worden toegevoegd aan de culturele accumulatie.

1- Melodie: Toonmateriaal / Stemming.

*De stemtoonhoogte van Koerdische muziekinstrumenten is de toonhoogte van de Stemvork of Diapason, in de muziektheorie a'genoemd terwijl de wetenschappelijke benaming A₄ is. Internationaal is deze toonhoogte in het midden van de 20e eeuw vastgesteld op een frequentie van 440 Hz. Het afstemmen van Koerdische muziek instrumenten is hetzelfde als het afstemmen van Europese muziekinstrumenten, maar is niet in overeenstemming met de stem of mogelijkheden van de zanger zoals in de buurlanden. Om het herkennen van de Koerdische muziektoonladder (**Maqams**) bekend te maken zijn zes dingen belangrijk: Ik ben al op zoek naar de juiste methoden in onze muziek te bewijzen, En hield aan stappen te bewijzen om het herkennen van de Koerdische muziektoonladder (**Maqams**) bekend te maken zijn zes dingen belangrijk:*

*1e het kennen van voortekens in de muziek van buurlanden bestaan allen conversie tekenen van het eerste tetrachord(jins) uit 4 opeenvolgende tonen, hoewel er ook **ajnas** van 3 (Perzische trichord - **Goshe**- Hoek) of 5(pentachord) opeenvolgende tonen zonder echte bestaan . Dus de voortekens (vaste tekenen) aan het begin, die bestaat in de wereldmuziek notenbalk, bestaat niet in de Midden-Oosterse muziek, bestaan allen incidenteel tekenen binnen de muziekmaten.*

2e het kennen van Koerdische Kwintencirkel(vooral in Rast toonladders). In de muziek van buurlanden bestaat geen muziek Kwintencirkel.

3e het kunnen gebruiken van meerdere toonaarden in een compositie "Melodische Relatiestheorie". In de muziek van buurlanden gebruikt men zelden meerdere toonaarden .

4e het kennen van diverse toonsoorten en chromatische toonladders (Ajem en Rast) (vooral in Rast toonladders).In majeure toonladders gebruiken we allen half tonen, maar in Rast toonladders gebruiken we half tonen en $\frac{3}{4}$ tonen in een Rast chromatische toonladders.

5e het kennen van de betekenis van het woord "Meqam- Mekam-Muxam" op de juiste manier. Maqam is een Azerbaidjanse word betekent erfgoed. Het is niet zoals in het Midden-Oosten gebruikt soms als en muziektoonladder en soms dient als muziek Mugam.

6e het kennen van drie soorten toonafstand die in het midden oosten bestaan en gebruikt kunnen worden:

*1- halve toonafstand 2- driekwart toonafstand 3- hele toonafstand
Er bestaan geen kwart toonafstand. En we kunnen gebruikmaken van toonafstand van hele toonafstand en halve toonafstand $1\frac{1}{2}$ om toonafstand fan majeure harmonie (6e stap half toon omlaag) of mineur harmonie (7e trap half toon omhoog) te bereikende zijn allebei Incidentele veranderingen doen zich alleen voor midden maten in een muziekstuk en niet aan het begin ervan. Maar $\frac{1}{4}$ toon en $1\frac{1}{4}$ bestaan helemaal niet. maar in Arabische muziek bestaat ook allen in theorie niet in de praktijk.*

Om het theoretische systeem van het Midden Oosten (Koerdistan) in praktijk te kunnen brengen, moeten bovengenoemde zes punten toegepast worden.

1-1^e het kennen van voortekens.

1-1^e.A- Majeur-Ajem op elke toon van de toonlader met zijn voortekens volgens Kwintencirkel systeem:

The image displays a series of ten musical staves, each representing a major scale in the circle of fifths system. The scales are: C Major-Ajem, G Major, D Major-Acem, A Major-Ajem, E Major-Ajem, B Major-Ajem, F# Major-Ajem, C Major-Ajem, F Major-Ajem, Bb Major-Ajem, Eb Major-Ajem, Ab Major-Ajem, Db Major-Ajem, Gb Major-Ajem, and Cb major. Each staff shows the scale notes on a treble clef staff with the appropriate key signature.

In Koerdistan kunen we op de 6^e, 3^e, 4^e, 5^e, met dezelfde voortekens (Armatora) van Ajem ook Rast op de eerste trap bouwen. Dit noemen we "Relatie (familie) transpositie" zoals:

1^e majeure - Ajem

Voorbeeld:

The image shows four musical staves illustrating scale relationships. The first staff is labeled "1e Major- Ajem". The second staff is split into "Minor -Nehawend" and "Friji - Kurd". The third staff is split into "Zigeuner toonladder -Humayon" and "(Mixolidi - Hijaz)". Each staff shows the scale notes on a treble clef staff.

2^e Majeur - Rast.

Voorbeeld:

C Major - Rast

Beyat

Sêga

Çwarga

Hicaz - Niyaz

Kurdish Music Scale / Toonladders

C Rast

A Beyat

E Sêga

F Çwarga

G Niyaz

نه هاوند

C Major

A Minor

E Kurd

F Zigeuner / هومايون

G Shahnaz

NB: waarom zeggen we op de 6^e, 3^e, 4^e, 5^e, met dezelfde voortekens van Rast en Ajem op de eerste trap bouwen, of waarom komt de 6^e trap eerst? Omdat de 6^e trap het dichtste bij de 1^e trap (de grondtoon) ligt, of minder staptoonafstand heeft (behalve van de omringende staptoonafstand het tweede en zevende staptoonafstand) zoals:

In 1^e Majeur-Ajem.

De toonafstand tussen 1 en 6 is (1, 1/2). De toonafstand tussen 1 en 3 is (1, 1).

De toonafstand tussen 1 en 4 is (1, 1, 1/2). De toonafstand tussen 1 en 5 is (1, 1, 1/2, 1).

Voorbeeld:

C.....1..... 1.....E

A.....1.....1/2.....C

C.....1.....1.....1/2.....1.....G

In 2^e Majeur- Rast.

De toonafstand tussen 1 en 6 is (3/4, 3/4). De toonafstand tussen 1 en 3 is (1, 3/4).

De toonafstand tussen 1 en 4 is (1, 3/4, 3/4). De toonafstand tussen 1 en 5 is (1, 3/4, 3/4, 1).

Voorbeeld:

C.....1..... 3/4.....E

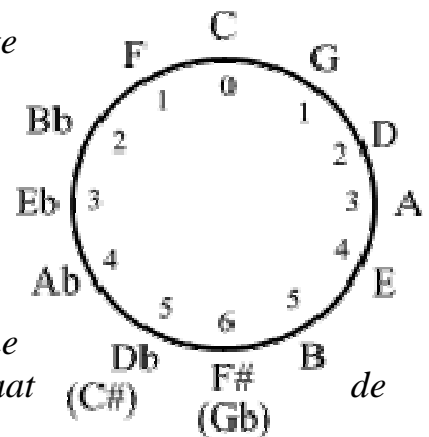
C.....1.....3/4.....3/4.....F

C.....1.....3/4.....3/4.....1.....G

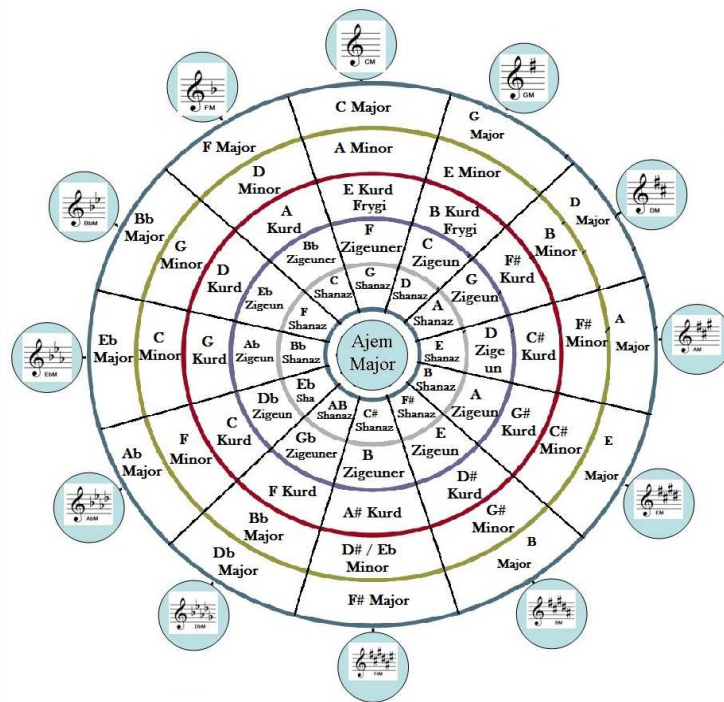
A.....3/4.....3/4.....C

1-2^e - De kwintencirkel:

Dit is een voorstelling om de samenhang tussen de toonsoorten in de gelijkzwevende temperatuur duidelijk te maken. Twee toonsoorten zijn het nauwst verwant als zij een kwint uit elkaar liggen. Zij hebben dan 6 van de 7 tonen met elkaar gemeen en de resterende tonen verschillen slechts een halve toon in hoogte. Deze verwantschap leidt tot een ordening van de toonsoorten in een reeks, de kwintenreeks, waarin de opeenvolgende toonsoorten een kwint uiteen liggen. Door enharmonische verwisseling van de uiteinden van de kwintenreeks ontstaat kwintencirkel. De kwintencirkel is voor het eerst in 1728 gebruikt door Johann David Heinichen in zijn werk "Der Generalbass in der Composition".

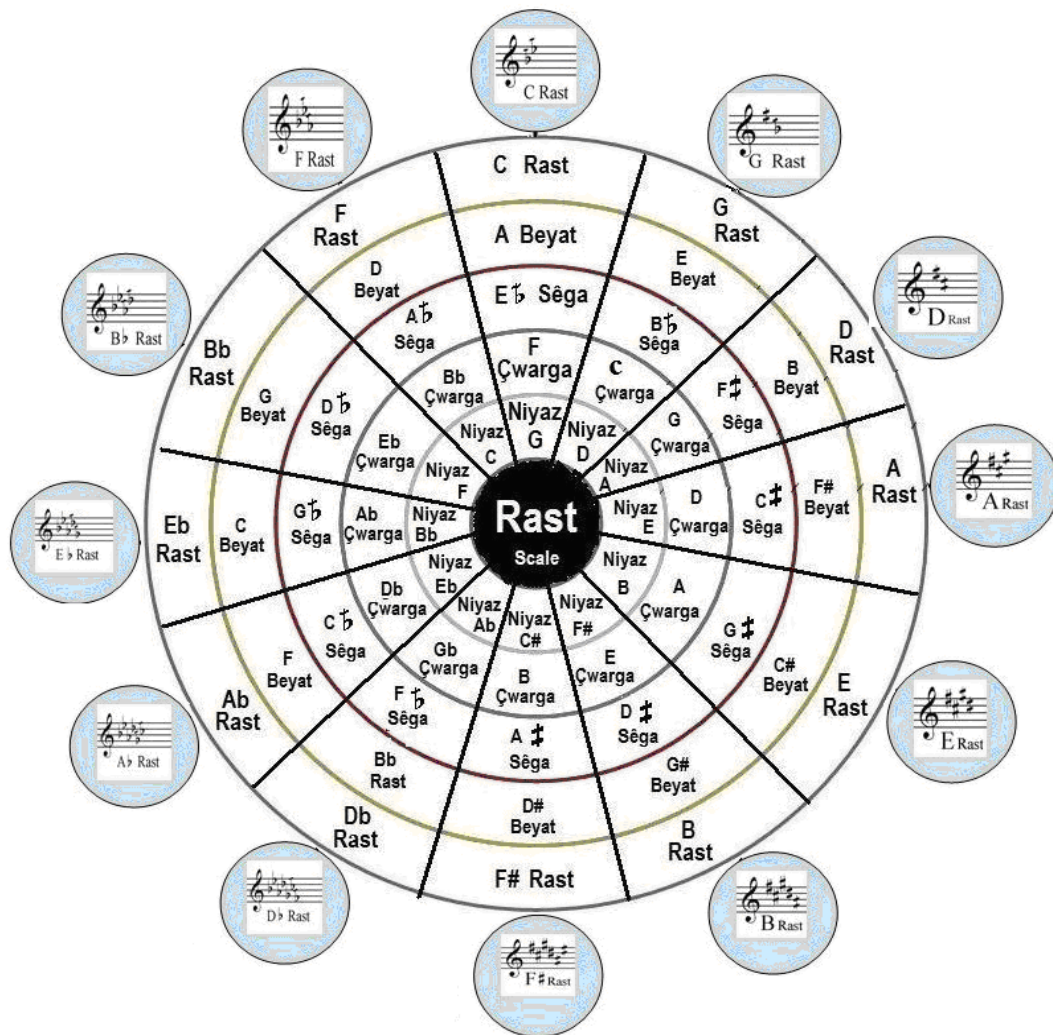
1-2^e - A-Majeur-Ajem Kwintencirkel.

Gebruik:

De kwintencirkel kan gebruikt worden om te zien hoeveel kruisen of mollen er in een muziekstuk terechtkomen, wanneer het een bepaalde grondtoon heeft. Een wijsje in de majeuretoonladder met de C als grondtoon heeft geen kruisen en geen mollen. Wordt het wijsje in toonsoort G gezet, dan krijgt het wijsje een kruis. Wordt het in de toonsoort D gezet, dan krijgt het wijsje twee kruisen. Linksomgaand krijgt het wijsje er mollen bij. De cirkel is onder meer handig wanneer iemand een bestaand muziekstuk snel wil omzetten in een andere toonsoort. Omgekeerd is de kwintencirkel ook handig om, aan de hand van het aantal mollen of kruisen van een gegeven muziekstuk, vast te stellen welke grondtoon dit stuk heeft.

1-2^e - B-Rast Kwintencirkel.

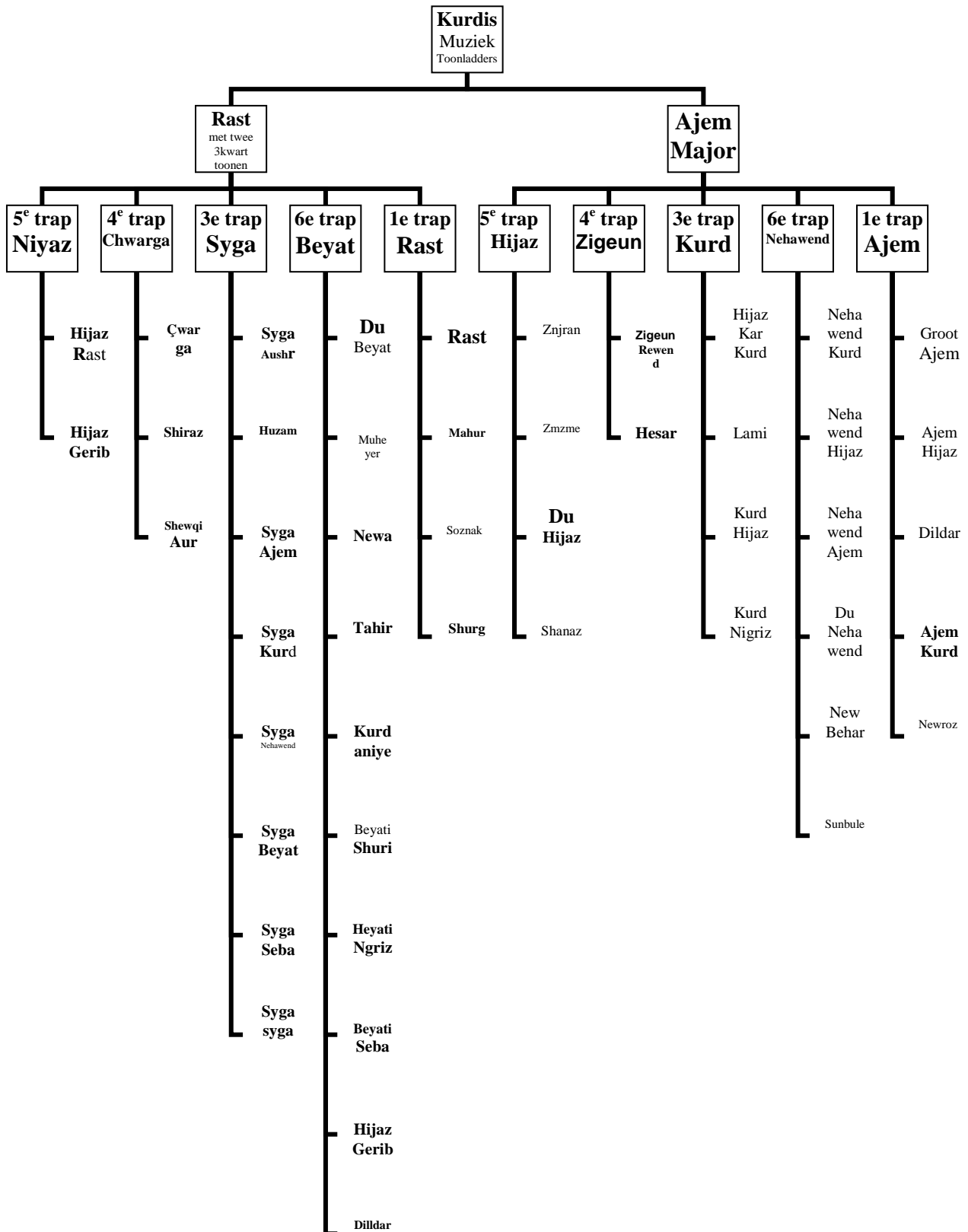
Gebruik:

De rast toonladder is niet gelijk aan de Ajem toonladder. De Ajem toonladder op de eerste toon- trap (C-Do) heeft helemaal geen voortekens (Armatora) , maar de rast toonladder op de eerste trap (C-Do) heeft 2voortekens C Rast ($B\flat$ en $E\flat$). De kwintencirkel heeft de volgende eigenschappen:

1- Rechtsom gaand komt er voor iedere volgende toonsoort een verhoging bij, dus een kruis erbij of een mol eraf.

2- Linksom gaand komt er voor iedere volgende toonsoort een verlaging bij, dus een mol meer of een kruis minder.

Tabel van Koerdische muziek toonladders

In deze tabel zijn niet de “te verwaarlozen toonladders” genoemd.

1- 3e het kunnen gebruiken van meerdere toonaarden in een compositie “Melodische Relatiestheorie”

Tot vijftig jaar geleden werden liedjes en melodieën uit bijna altijd in één toonaard. Er vond nauwelijks modulatie plaats. Maar na de opening van een aantal scholen en conservatoria kreeg men meer muzikale kennis, zodat componisten van meer dan een toonladder in een muziekstuk gebruik gingen maken.

De belangrijkste “Melodische Relatiestheorie” regels zijn:

1-Nabij (Kwint) transpositie.

A- Kwint omhoog.

voorbeeld.

C Majeur naar G Majeur

Of

C Rast Naar G Rast.

B- Kwint omlaag.

voorbeeld.

Of

2- Relatie (**familie**) transpositie, van Majeur toonladder of Rast toonladder naar andere toonladders op de zesde, derde, vierde of vijfde van zijn takken.

Voorbeeld.

Of

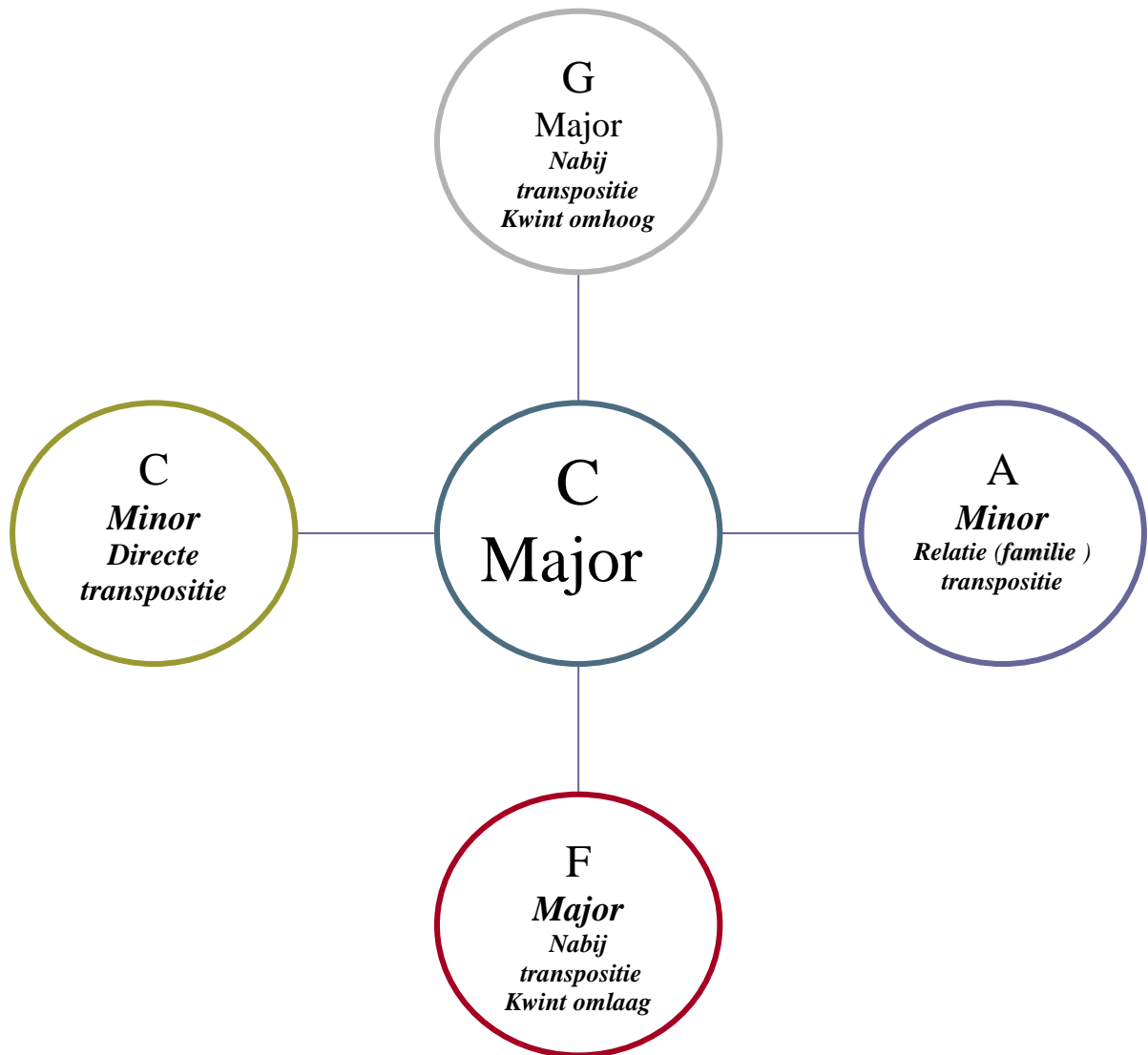
3- *Directe relaties (transpositie) van Majeur naar Mineur of Rast naar Beyat of Ajem naar Rast op hetzelfde toon en andersom.*

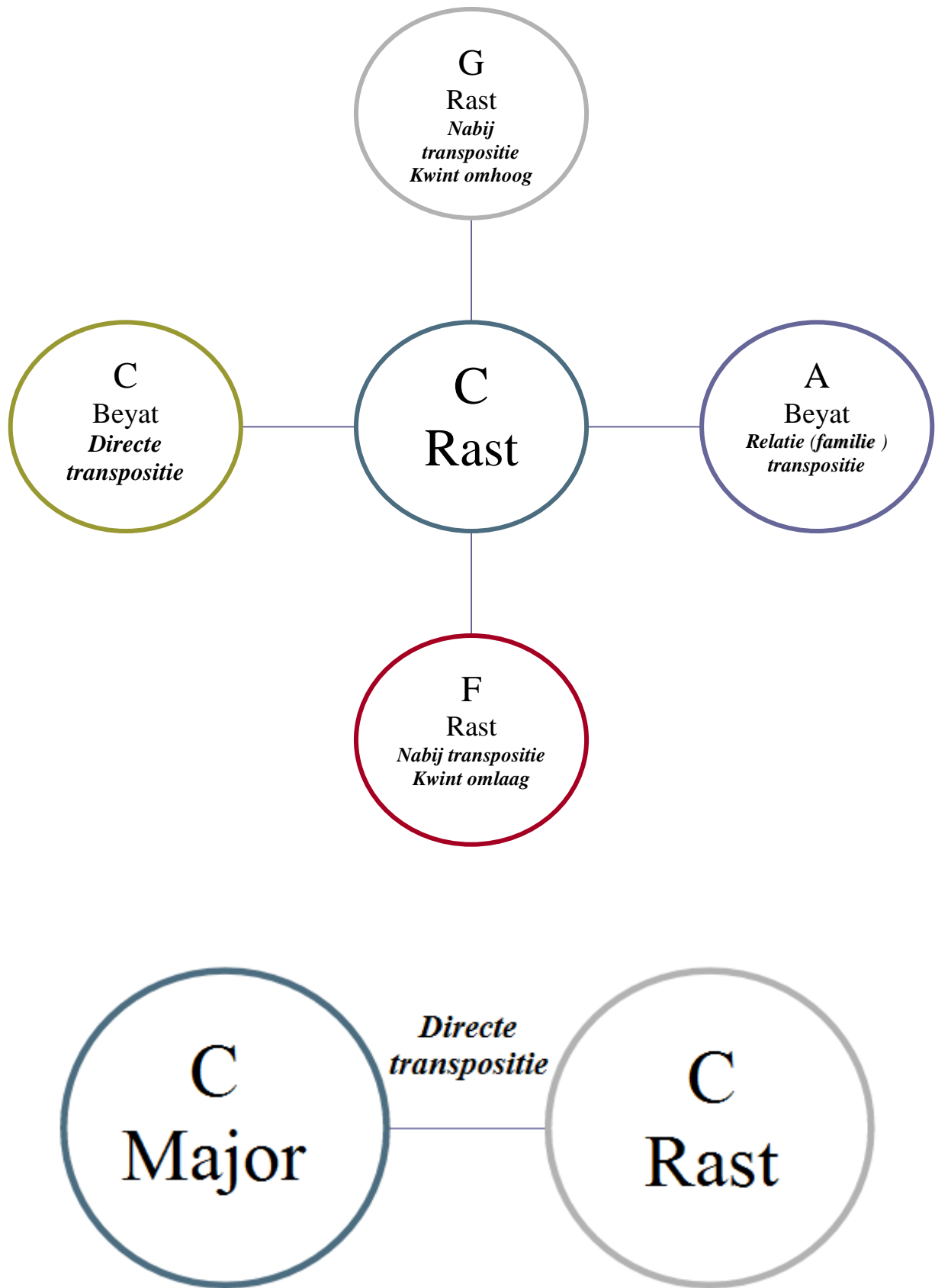
voorbeeld.

C Major   C Minor   C Rast   C Beyat

Of

C Major   C Rast

1- 4^e . Het kennen van diverse toonsoorten in Koerdistan.

Na mijn lange studie en na het lezen van allerhande literatuur over de midden-oosten en Europese muziektoonladders - vooral van een boek over de collectie van klassieke muziek in de Arabische wereld (*Analyse van de melodieën in de wetenschap voornamelijk Muxam*) van **Abdulrhman Aljabekji** - heb ik gezocht naar de waarheid volgens het Europese muziek systeem.

Ik ben er achtergekomen dat de Koerdische muziek bestaat uit twee Majeur toonsoorten. En wel als volgt:

4^e 1^e Grote (Majeur) Ajem: (Ajem betekent: niet-Arabische mensen), dezelfde Majeur over de hele wereld gebruikt, zoals :

C 1 D 1 E 1/2 F 1 G 1 A 1 B 1 1/2 C

4^e 2^e Ggrote (Majeur) Rast: dit betekent: recht. met twee driekwart tonen

:

C 1 D 3/4 E♭ 3/4 F 1 G 1 A 3/4 B♭ 3/4 C

1- 4^e.1^e . Grote (Majeur) Ajem:

1^e.A -grote (Majeur) Ajem Op de eerste toon (toon - trap) met 2 gelijke thetracorden.

Er zijn 5 soorten majeurtoonladders, maar de eerste is het belangrijkste omdat hier sprake is van 2 gelijke thetracorden. Bij de andere vier is telkens het 2^e thetracord anders. Midden-Oosterse mensen noemen die Ajem Ajem.

Voorbeeld:

{ 1'st tetrachord..... } * { 2'nd tetrachord..... }

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie:

Abro

A bro jwa ne hi la li ye gu le kem A bro jwa ne hi la li ye gu lekem

A gat le ha li mn ni ye a gat le ha li mn ni ye

ro jiq ya met jwa bt chi ye gu le kem ro jiq ya met jwa bt chi ye gu lekem

hey hey hey le ber na zi to hey hey hey le ber na zi to

1^e.B -grote (Majeur) Ajem Op de eerste toon (toon - trap) met 2 verschillende tetrachorden.

B -1- grote (Majeur) Ajem Op de eerste toon (toon - trap) : Midden-Oosterse mensen noemen die. Ajem Hicaz (Shewq afza): met de 6^e toon 1/2 verlaagd.

T T S T S TS S
4 4 2 4 2 6 2

Voorbeeld:

Major Harmonic (Shewq Afza)

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder. Ajem Hicaz (Shewq afza op G majeure).

Muziek notatie: op G Majeur.

Berhelbyne

B.2- Ajem Nehawend of Dildar: de 7^e toon 1/2 verlaagd.

T T S T T S T
4 4 2 4 4 2 4

Ajem-Nehawend(Dldar)

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: op D Majeur.

Nam duyni

B.3.Ajem Koerd: de 6^e en de 7^e toon 1/2 verlaagd.

T	T	S	T	S	T	T
4	4	2	4	2	4	4

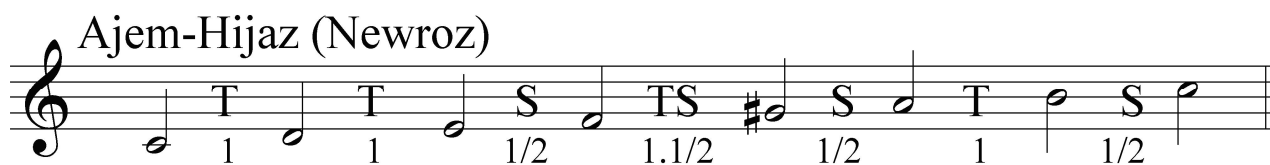
Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

B.4.Ajem Hijaz of Newroz: 5^e toon 1/2 verhoogd.

T	T	S	TS	S	T	S
4	4	s	6	2	4	2

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

Nota bene:

1. De veranderingen die in B.1, B.2, B.3, en B.4 te zien zijn, hebben geen enkel effect op de toonladder. Deze veranderingen zijn namelijk niet werkelijk, maar alleen tijdelijke veranderingen in dezelfde maat. Ze hebben ook geen invloed op de voortekens van een toonladder, omdat de voortekens van de grote toonladders een echte legitimatie zijn van de toonladders (Ajem&Rast).

2. De verzameling van de staptoonafstand (Majeur-Ajem of Majeur-Rast) moet altijd 12 halve tonen zijn.

C. Ajem toonladder familie Op de andere tonen
(Trappen)(6^e, 3^e, 4^e en 5^e), Op de 6^e toon-trap: Mineur-Nehawnd,
 dezelfde mineurtoonladders als in Europa, met de 6 soorten, maar de eerste is het belangrijkste.

NB: deze toonladders Op de andere tonen (Trappen)(6^e, 3^e, 4^e en 5^e) hebben dezelfde voortekens als ajam toonladders.

C.1. Ajem toonladder familie Op 6^e trap .Mineur-naturel
: Nehawend Koerd of Nehawend Turk of Fereh Feza.

T	S	T	T	S	T	T
1	1/2	1	1	1/2	1	1

Voorbeeld:

Of

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.
Muziek notatie: Op G Mineur.

Aminê gian

Ami ny gya n   gua re ka   n t me le r   zy ne   suk b ro__   keu she ka

n t me ches   py ne   dem bz   w y ni__   de t b__   zwy nm   dem bz

w y ni__   de t b__   zwy nm   nem r m__   lew be n   de t de r__   dy nm

**C.2. Mineur-harmony :Nehawend Hijaz of Nehawendi
Gewre of Nehawend Nigriz of Sultaniyekga.**

T S T T S TS S
1 1/2 1 1 1/2 1, 1/2 1/2

Voorbeeld:

Nehawend-Hijaz (Sultani Yekga)

1 1/2 1 1 1/2 1.1/2 1/2

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Op A Mineur.

Ax ledwr

xom be xo mm krd ay_ ha war be rd ba ra n___ m ke n wy lu a wa
rey ne sh myl gyan ny w sha ra n___ m ke n ay le du r l e du r le du_ r l e du re
dy___ ye___ mem ky kt he nar ne sh myl gyan ye_ ky ki by___ ye___

**C.3. Mineur-melody ; Nehawend ajem of Terzi nuwe,
opgaande 6^e en 7^e toon 1/2 verhoogd, neergaande deze tonen
weer hersteld.**

T S T T T T S
1 1/2 1 1 1 1 1/2

Voorbeeld:

Nehawend-Ajem (Terzjedid)

1 1/2 1 1 1 1 1/2

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is uit de Perzisch, en Arabische muziek overgenomen.

C.4. Du Nehawend; Nehawendein of (Perzisch) Nehawend bezurg.

De 6^e een 1/2 toon verhoogd.

T	S	T	T	T	S	T
1	1/2	1	1	1	1/2	1

Voorbeeld:

Nehawend-Bzurg (Nehawendeyn)

1 1/2 1 1 1 1/2 1

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is uit de Perzisch, en Arabische muziek overgenomen.

C.5. Nehawend Koerd of Newbehar; De 5^e toon 1/2 verlaagd.

T	S	T	S	T	T	T
1	1/2	1	1/2	1	1	1

Voorbeeld:

Nehawend-Kurd (Newbehar)

1 1/2 1 1/2 1 1 1

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Op E Mineur.

Meyremê

Mey re mê mey re mê — lê — ki d gu her te d gu mey re m la we

Mey re mê mey re mê — lê — ki d gu her te d gu mey re m la we

e we le ser xuy mê — lê — ki d gu hey te d gu mey re m la we

ash qa bej na te mê — lê — ki d gu her te d gu çau re sh la we

ash qa bej na te mê — lê — ki d gu her te d gu çau re sh la we

C.6. Sunbule of Nehawend murese of Bezmi tereb: de

5^e en de 7^e toon 1/2 verlaagd:

4 2 4 2 4 2 6 of
1 1/2 1 1/2 1 1/2 1, 1/2

Voorbeeld:

Minor Scale (Sunbule)

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is uit de Perzisch, en Arabische muziek overgenomen.

D. Op de derde toon- trap, (Frygisch-Koerd).

D.1. Koerd Nehawend (Hicaz kar Koerd).

2 4 4 4 2 4 4 of
1/2 1 1 1 1/2 1 1

Voorbeeld:

of
Frygi-on 3^{ed} degree of natural Major

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Op B Frygisch-Koerd.

Muziek notatie:

Ay benaz

D.2. Koerdien (Lami) (Hypo Frygische toonladder). De 5de toon of 1^e trap van 2^e tetrachord 1/2 verlaagd.

S   T   T   S   T   T   T
 1/2   1   1   1/2   1   1   1

Voorbeeld:

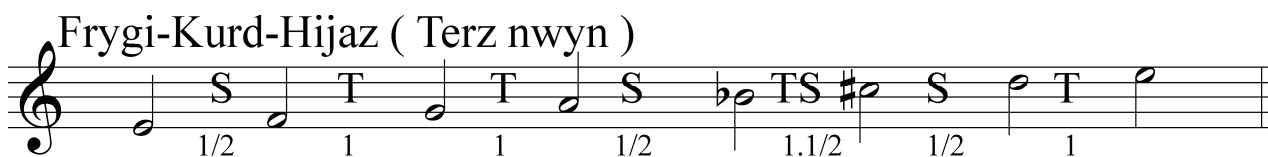

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is uit de Perzisch, en Arabische muziek overgenomen.

D.3. Koerd . De 5^e toon 1/2 verlaagd en een 6de 1/2 toon verhoogd.

2   4   4   2   6   2   4   of
 1/2   1   1   1/2   1, 1/2   1/2   1

Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is uit de Perzisch, en Arabische muziek overgenomen

D.4. Shanazi Koerd. 7de 1/2 toon verhoogd.

S   T   T   T   S   TS   S
 2   4   4   4   2   6   2   of
 1/2   1   1   1   1/2   1, 1/2   1/2

Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is uit de Perzisch, en Arabische muziek overgenomen.

**E. de vierde toon- trap(van Majeur Harmoni).
Zigeuner toonladder.**

E.1. Homayon.

De toonafstand tussen de tonen bij de Europeanen is op de volgende manier: (omdat het op de 4de trap van majeur harmoni gebouwd is).

T	S	TS	S	T	T	S
1	1/2	1, 1/2	1/2	1	1	1/2

Voorbeeld:

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Homayon op C.

Kolwane

Cha wi ba z a b roi ke wa__ ne__ ko l wa__ ne__ ko l wa ney

ly__ jwa ne wex te bo y b m be dy wa__ ne__ ko l wa__ ne__ ko l wa__ ney__

ly__ jwa ne chun ky zo__ le y ka le ba__ ne__ ko l wa__ ne__ ko l wa__ ney__

ly__ jwa ne a ry wey kol__ wa ne__ kol__ wa ne__ kol__ wa ne ko l wa__ ney__

ly__ jwa ne ya rm as__ li__ ba ne yi__ ye__ go__ shey cha wi__ jwa ne

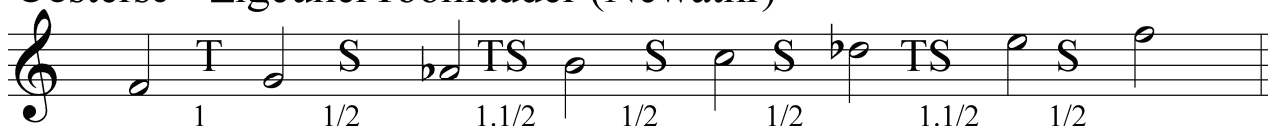
sho xe bil__ la__ wy ney ni__ ye__ gu__ li__ nyw__ ba__ xa ne

E.2.Hesaar. 6de 1/2 toon verlaagd.

T S TS S S TS S
 1 1/2 1, 1/2 1/2 1/2 1, 1/2 1/2

Voorbeeld:

Oosterse ZigeunerToonladder (Newathr)

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is uit de Perzisch, en Arabische muziek overgenomen.

F.Op de vijfde trap van Majeur Harmoni (Mixolydisch).

De toonafstand tussen de tonen bij de Europeanen is op de volgende manier omdat het op de 5de trap van majeur harmoni gebouwd is bestaat uit drie soorten:

F.1.Hijaz Ajem (Zinjran).

S TS S T T S T
 1/2 1, 1/2 1/2 1 1 1/2 1

Voorbeeld:

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Hijaz Ajem (Zinjran).op D

Shryny w sewze

Shi ri nyw se___ a ze da ney he na___ ri ki je jwa ne___ key
 naw kwr de wa___ ri twx wa le se___ r chi ly man by za___ ri sh ri nyw
 sew ze shi ri nyw sew ze Shi ri nyw se___ a ze da ney he na___ ri

F.2.Hijaz Nehawend (Zimzme). 6^e toon verlaagd.

S TS S T S T T
 1/2 1, 1/2 1/2 1 1/2 1 1

Voorbeeld:

G Hijaznehawend - Zimzme

**Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.
 Muziek notatie: Hijaz Nehawend (Zimzme)op A.**

Bilengeyne

Br_wan go zey ser sha ni ya_rm hat bo se r ka_ni be cha ro
 ke dai po_shi le re le ri me m ka_ni__ be cha ro ke dai__ po__ shi le re le
 ri me m ka_ni__ jar ja re di dem za__ra bem ey__wa__re bi len__ gy__ ne
 len ga n aw ha__de by__ le ber aw go ze i de m rm le ser sha ni be n de
 by le ber aw go ze i de m rm le ser sha__ ni be n de__

F.3. Hijaz hijaz (Hijazeyin). 5^e toon verlaagd.

S TS S S TS S T
 1/2 1, 1/2 1/2 1/2 1, 1/2 1/2 1

Voorbeeld.

G Hijazhijaz (duhijaz)

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is uit de Perzisch, en Arabische muziek overgenomen.

F.4. Hijazkar (Shanaz). 5^e toon verlaagd en 6^e toon verhoogd en 7de toon verhoogd.

S TS S T S TS S
 1/2 1, 1/2 1/2 1 1/2 1, 1/2 1/2

Voorbeeld:

G Hijazkar - Shanaz (Shanaz)

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Hijazkar (Shanaz) op A.

Hey bynn bynn

Hey b y nn by y nn ke ja we by y nn
 aw k che mn a a le w dle ke y mesh ky y nn
 aw kch a mn da a lew dle ke y mesh ky y nn

N.B.

1. Tot nu toe hebben we het gehad over de eerste Grote Koerdische Toonladder, ook op de andere tonen (6^e, 3^e, 4^e en 5^e trap) waarbij we alleen hele (T) en halve toonsstaptoonafstand (S) kennen.

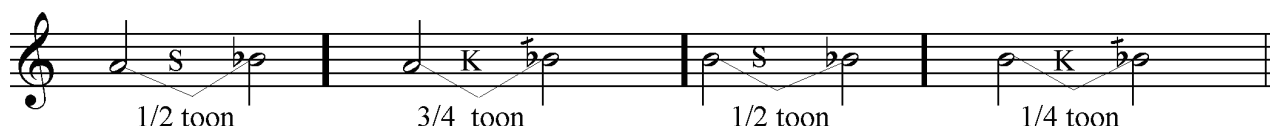
2. Maar bij de Tweede Grote Toonladders (Rast) komen we ook driekwarttonen tegen: $\frac{3}{4}$ of de letter (K). dat betekent dat we ook zien(ik $\neq$ of ek $\flat$).

2^e. Tweede grote Koerdische toonladder (Majeur-Rast): dit betekent (Recht). met twee driekwarttonen .

We kennen 3 toonsstaptoonafstand: 1 Toon (T), $\frac{1}{2}$ Semi-toon (halve toon) (S), $\frac{3}{4}$ Kwarttoon (K) wat betekent dat de aangegeven noot $\frac{1}{4}$ lager klinkt, zodat de toonafstand tot de vorige toon $\frac{3}{4}$ is, evenals de toonafstand tot de volgende toon. Voor # geldt hetzelfde recept.

Dat betekent: het symbool ($\flat$) vermeerderd de kwarttoon met een halve toon (b) zodat het een driekwart-toon wordt(A-Bes = $\frac{1}{2}$ toon en A-Bek $\flat$ = $\frac{3}{4}$), of vermindert een kwarttoon (B-Bes = $\frac{1}{2}$ en B-Bek $\flat$ = $\frac{1}{4}$).

Voorbeeld:

Ook het symbool ($\neq$)vermeerderd de kwarttoon met een halve toon zodat het een driekwart-toon wordt(B-C = $\frac{1}{2}$ toon en B-C $\neq$ = $\frac{3}{4}$), of vermindert een kwarttoon (Cis-C = $\frac{1}{2}$ en Cis-Cik $\neq$ = $\frac{1}{4}$).

Voorbeeld:

N.B:

2^e grote toonladder (Majeur- Rast) Op de eerste toon (C - Do) heeft twee 3 kwart tonen (Eek $\flat$ & Bek $\flat$).Dit is het grote verschil tussen Majeur-Rast en Majeur-Ajem: Majeur Ajem op C heeft helemaal geen voortekens terwijl Majeur Rast op C 2 voortekens heeft.

2^e .1. (Majeur - Rast)2^e grote Koerdische toonladder Op de eerste (toon - trap).

De voortekens van Rast toonladders op C zijn (E^b & B^b).

T K K T T K K
4 3 3 4 4 3 3

Voorbeeld:

Rast Scale

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: (Rast). Op G

Be xeyali eu

N.B

Normaal gesproken vinden we nooit mollen en kruisen samen vooraan de notenbalk, dus ook geen kwartmollen en kwartkruisen. Maar . . . hierop bestaat 1 uitzondering, namelijk: bij **G Rast** vinden we wel kwartkruisen en kwartmollen samen: F ³/₄ en B ³/₄

Voorbeeld:

G Rast

2^e.1. De soorten van de 2^e Grote toonladder (Rast):

1.A. met twee gelijke tetrachorden. De toonafstand tussen deze twee tetrachorden is een hele toonstoonafstand.

Voorbeeld:

Rasti gewre

1e Tetrachord   2e Tetrachord

Bovenstaande Rasttoonladders noemen we **Rasti Gewre**[Grote Rast] of (Rast kebir).

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Rast op D.

Rastey xyaban

A r y ras tey xe ya__ ban nesh mil gya n bax che y mi l e__ te

we l a kra se__ key__ be__ rt cha w jwa n chi ti__ shi r ke__ te

la_____ i la_____ i la_____ i la_____ i ke wi ger d n

be__ xa__ li gya_____ n gya_____ n gya_____ n gya_____ n

kwsh tw mi per che mi__ xa__ wi bo____ ch bo__ ch bo ch bo_____

ch be naw to chw ar de sa____ li shyt bw m bo xe__ tw xa__ li

2^e.2. Op de 6^e trap (toon-trap) ven de 2^e grote toonladder (Majeur-Rast) Mineur- Beyat (een gebied in het noordelijke gedeelte van Koerdistan):

K K T K K T T
 $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$ 1 $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$ 1 1

Voorbeeld:

2. A. Twee tetrachorden met de normale gebruikelijke Rast-staptoonafstand.

K K T
 3 3 4

1'st Tetrachord

K T T
 3 4 4

2'nd Tetrachord

De combinatie van deze twee tetrachorden noemen we: **Beyatibeyati (Twee Beyati) of Huseyniusheyran.**

K K T K K T T
 $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$ 1 $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$ 1 1

Voorbeeld:

Beyatibeyati - Huseyniusheyran

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: **Beyati Huseyni Uşeyran op D.**

Ary ho leyli

a ry ho le y li _____ ba wa nm _____ le y _____ li (music „

5
 ....) reh mi xey _____ r _____ t be y _____ boch wa be y _____ me y _____ li (music ..)

2. B. In vergelijking met de gewone Rast is het 2^e tetrachord veranderd.

De eerste trap van het 2^e tetrachord is een kwarttoon verhoogd. Deze toonladder noemen wij: **Beyatinewa**, of **beyati Nehawend**, of **beyati Koerd**, of **knzaz**, of **beyati Ajem-Shawrg**, of **beyati Chwarga-Arzbar**.

K   K   T   T   S   T   T
 $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$ 1   1 $\frac{1}{2}$ 1   1

Voorbeeld:

Beyatinewa

3   3   4   4   2   4   4

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: **Beyati Newa on A.**

Suxmey Koli

Xom bme _____ qu r ba n su x _____ ko li

we k my _____ xe k be n a ry de r wa _____ bo n ha tu m b za

n m to _____ ch o ni to we ne w she y a we l be _____ ha ri

xom bme _____ qu r ba n sux mey _____ ko li we my _____ xe k ben _____

de r wa _____ b o ni ha tu m b za n m to _____ ch o ni

we k my _____ xe k be n a ry de r wa _____ b o ni

2. C. Met twee gelijke tetrachorden.

De combinatie van deze twee tetrachorden noemen we: *Beyatimuheyer* of *Huseyni*, of *beyati Sega*, of *Ushaqi Turki*.

K	K	T	T	K	K	T
$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	1	1	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	1

Voorbeeld:

Beyatimuheyer (Huseyni)

3 3 4 4 3 3 4

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Beyatimuheyer op D.

Dywane xom

le dn ya da— dy wa ne— xom wey la ni aw ky— wa— ne— xom

le xz mu xwysh— by— ga— ne— xom— dy wa xo— m dy— wa ne xo—

m le xz mu xw ysh by— ga— ne— xo m dy wa ne xo— m dy wa— ne xom

kes na za ny— be de— r di mn be na lew a— hi ser— r di mn

de wai ne re n gi ze r di mn dy wa ne xo m dy wa— ne xo m

de wai ne re n gi ze r di m n dy wa ne xo m dy wa ne— xo—

m dy wa ne xo m dy wa— ne xom— le xz mu xwy sh by ga ne xom

1. *D. De eerste trap van het 2^e tetrachord is een kwarttoon verhoogd en de tweede trap een 1/2 verhoogd. Deze toonladder noemen we: **Beyatijem, of Tahir, Beyati Nehawend, Nehaft, Uşaqi turki .etc....***

2.

K	K	T	T	T	S	T
3/4	3/4	1	1	1	1/2	1

Voorbeeld:

Beyatijem

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Beyatijem op A.

Gul wenewshey baxanmi

gwl we ne w shey baw_____ u xa nm i shew ch ra i di weu_____

u xa nm i shert bw le____da xt_____ b chm ge yai kem a sa hel_g r m

keshkolpe yakem gwl wene w shey baw_____ u xa nm i shewch ra i di weu_____ u xa nm i

of -

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Beyati ajem op D.

Bawanekei babm

ba__wa ne ke y ba__bm h y zu he na w m le__du ri ba__

la__t re sh bu he na w m ser__tai be pa i zy r b y

pr__desh tu ba__jy r b y pr mu i xe n de ly u b y he r tom de w y to . . . .

2. E. De eerste trap van het 2^e tetrachord is een 1/4 verlaagd, Deze toonladder noemen we: **Beyati Koerd**, of **Koerdaniye**.

K	K	T	S	T	T	T
3/4	3/4	1	1/2	1	1	1

Voorbeeld:

Beyati Koerd-Koerdaniye

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

2. F. De eerste trap van het 2^e tetrachord is een 1/4 verlaagd, en de tweede trap een 1/2 verhoogd. Deze toonladder noemen we: **Beyati Hicaz**, of **Beyati Shuri**, **Qarchgar**, of **Beyati Ngriz**, of **Dllawr**.

K	K	T	S	TS	S	T
3/4	3/4	1	1/2	1, 1/2	1/2	1

Voorbeeld:

Beyati Shuri Qarçxar

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: *Beyati şuri op A.*

Shirin

Bes ro ji rw nmre sh ke rw nmre sh ke ji nm pr ey shw xesh ke ey
shw xesh ke Bes ro ji rw nmre sh ke rw nmre sh ke ji nm pr ey
shw xesh ke ey shw xesh ke shi ri__ nm toi ji__ nm shi ri__ nm shi rin gy ni
shi ri__ nm sh ko fey sha di w ji__ nm shi rin gy ni shi ri__ nm sh ko fey sha di
w ji__ nm shi ri__ nm toi ji__ nm shi ri__ nm shi ri__ nm toi ji__ nm
shi ri__ nm (Music _____)

2. G. De eerste trap van het 2^e tetrachord is een 1/4 verhoogd, en de derde trap een 1/2 verhoogd. Deze toonladder noemen we: **Beyati Ngriz of Zerfkend, Zfrten, Sbher.**

K K T T S TS S
 3/4 3/4 1 1 1/2 1, 1/2 1/2

Voorbeeld:

Beyati Ngriz-Zêrfkend

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

2. H. Er bestaan sommige toonladders waarvan het 1^e tetrachord veranderd is, maar dit zijn geen juiste toonladders en het gebruik hiervan is te verwaarlozen.

zoals:

H.1. Beyati hicazkar of Beyati hessar .

met staptoonafstand:

K K S TS S TS S
 3/4 3/4 1/2 1. 1/2 1/2 1. 1/2 1/2

Voorbeeld:

Beyatihijazkar-Hesar

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

H.2. Sebba. . met staptoonafstand:

K K S TS S T S
 3/4 3/4 1/2 1. 1/2 1/2 1 1/2

N.B de staptoonafstand van deze toonladder zijn geen 12 halve (24 kwart toon) staptoonafstand, maar 11 halve (22 kwart toon) staptoonafstand.

Voorbeeld:

Seba

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

H.3. *Sebba Rast. met staptoonafstand:*

K K S TS T K K
 $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ 1. $\frac{1}{2}$ 1 $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$

Voorbeeld:

Sebbarast

3 3 2 6 4 3 3

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

H.4. *Sebba Ajem, of Zerfkekend. Met staptoonafstand:*

K K S TS T T S

Voorbeeld:

Sebaajem

3 3 2 6 4 4 2

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

H.5. *SebbaKoerd of Sefa. Met staptoonafstand:*

Voorbeeld:

K K S TS S T T

Sebakoerd-Sefa

3 3 2 6 2 4 4

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

H.6. *Sebbahicaz of Nieuwe Sebher. Met staptoonafstand:*

K K S TS S TS S
 $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ 1, $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ 1, $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$

Voorbeeld:

Saba Hijaz

3 3 2 6 2 6 2

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

H.7. Sebbabeyat, of Kuchk. Met staptoonafstand:

K K S TS K K T

Voorbeeld:

Saba Beyat

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

H.8. Asfehan, met staptoonafstand:

K TK S T K K T

Voorbeeld:

Esfehan

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Asfehan op A.

Mryem Sablaxi

den gm nai ga ty mr yem Cha__ w cwa n mr yem a__ ma__ n

7
mr ye mey__ sa__ bla__ gi__

2^e 3. Op de 3^e trap (toon-trap) van de 2^e grote toonladder (Majeur- Rast -) Sêga (derde trap van Rast). Sê = 3, ga = plaats. Soorten van Sêga:

3. a. Sêga of Sêgabeyat of Sêgamaye of Ferehnak of Awshar.

Twee tetrachorden met de normale gebruikelijke Rast-staptoonafstand.

K	T	T	K	K	T	K
$\frac{3}{4}$	1	1	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	1	$\frac{3}{4}$

Voorbeeld:

Sêga - Ewshar

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Sêga, Awshar op B (kar).

Her mn mamewe

her mn ma me we her mn ma me we her mn ma me we her mn ma me we her mn ma me we her mn kes ne bw by be la me we her mn kes ne bw shew le diya rm by her mn kes ne bw shew le diya rm by gweyi le ha wa ri d ley za rm by gweyi le ha wa ri d ley za rm by

3.b. In vergelijking met de gewone Rast is het 2^e tetrachord veranderd.

Deze toonladder noemen wij: *Huzam* , *Rahetalarwah*, *Soznak* of *Anberafshan*.

<i>K</i>	<i>T</i>	<i>S</i>	<i>TS</i>	<i>S</i>	<i>T</i>	<i>K</i>
$\frac{3}{4}$	1	$\frac{1}{2}$	1, $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{3}{4}$

Voorbeeld:

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Soznak, Huzam op F (Kar).

Jeyran chawekem

Wefi da i ba lat bam Wefi da i ba lat ba ai__ le dwyir__ di ya re a

i jey ran__ cha we kem ch ma n gwl xwn chey ch ma n gwl xwn chey a

i a wel__ be ha re a i jey ran__ cha we kem xa ly le ly wi jy ri

xom krd ye se a si ri pel keyl re she w sho re a rai ha lm na jo re a i jey ran__

cha we kem a i jey ran__ cha we kem

3. f. In vergelijking met de gewone Rast is het 2^e tetrachord veranderd.

Deze toonladder noemen wij: *Segaiajem, Mahurxan, of Ferehnak.*

K	T	K	T	S	T	K
$\frac{3}{4}$	1	$\frac{3}{4}$	1	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{3}{4}$

Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

3.g. In vergelijking met de gewone Rast is het 2^e tetrachord veranderd.

Deze toonladder noemen wij: *Musteaar, Awjboslik of Segainahawend.*

K	T	T	S	T	T	K
$\frac{3}{4}$	1	1	$\frac{1}{2}$	1	1	$\frac{3}{4}$

Voorbeeld:

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: *Segainahawend op F (Kar).*

Xanm gyan

Ni we shew ra — bw w rd ta — key le lat — b — m le x wam

te le — be xa nm gyan be ba lat sha d b m le x wam te le — be xa nm gyan

be ba lat sha d b m

N,B Er staan sommige te verwaarlozen Sega toonladders In vergelijking met de gewone Rast is het 1^e tetrachord veranderd. zoals:

1. Segasebba of Dillnaz.

<i>K</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>K</i>	<i>K</i>	<i>S</i>	<i>TK</i>
$\frac{3}{4}$	1	1	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{1}{2}$	1, $\frac{1}{4}$

Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

2. SegaiKoerd of Tweede Awshar.

<i>K</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>S</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>T</i>
$\frac{3}{4}$	1	1	$\frac{1}{2}$	1	1	1

Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

2^e.4. Op de 4^e trap (toon – trap) van de 2^e grote toonladder

Rast.

N.B Chwarga (Chwar betekent vier, Ga betekent plaats - trap) .

4.A. Chwarga.

T	T	S	T	T	K	K
1	1	1/2	1	1	3/4	3/4

Voorbeeld:

Voorbeeld van een Koerdisch lied voor deze toonladder.

Muziek notatie: Chwarga op G.

Charoke hewlyriye

le du ri to ye ——— resh po shm mes tu xu ma — ru — ser xo shm

5 be ma chy kt — fe ra — mo shm cha — ro ket he w ly — ri ye kol — wa net he w

10 ly — ri ye a wa dech me se r ryi me ry bo xom de chm e se r ryi me ry

15 ya — rm shen ge — by — ri ye de lyn aw — ro no be — xy — ri ye

4.b. Shiraz of Shewqidll.

T	T	S	T	K	TK	S
1	1	1/2	1	3/4	1, 1/4	1/2

Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

4.c. Shewqiawr.

T	T	K	K	T	T	S
1	1	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	1	1	$\frac{1}{2}$

Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

4.d. Nigriz

De toonafstand tussen de tonen is op de volgende manier: (omdat het op de 4de trap van Rast harmoni gebouwd is).

T	S	TS	S	T	T	S
1	$\frac{1}{2}$	$1, \frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$

Voorbeeld:

2^e.5. Op de 5^e trap (toon – trap) van de 2^e grote toonladder (Majeur Harmoni – Rast Harmoni) Hijaz.

5.a. Hijaz, Niyaz, Hicazrast, Hijazbeyat.

S	TS	S	T	K	K	T
$\frac{1}{2}$	$1, \frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	1

Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek.

5.b. Hijazgerib.

S	TS	S	T	K	TK	S
$\frac{1}{2}$	$1, \frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{3}{4}$	$1, \frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$

Voorbeeld:

NB. Dit is een zeer ongebruikelijk toonladder, en het is overgenomen uit de Perzisch, en Arabische muziek

4.1- 4^e.3. Chromatische Scale (toonladder)

In de muziek is een **chromatische toonladder**, een toonladder die alle twaalf helft tonen van de westerse gelijkzwevende stemming bevat. Elke toon verschilt een chromatische halve van de toon erboven en eronder. Er is geen bepaalde grondtoon, zodat de toonladder op elke toon kan beginnen. Stijgend wordt de ladder beschreven met verhogingen (**kruisen**), dalend met verlagingen (**mollen**). Op de c (do) wordt dat dan:

stijgend: c – cis – d – dis – e – f – fis – g – gis – a – ais – b (- c).

dalend: c - b - bes - a - as - g - ges - f - e - es - d - des (- c).

4.1- 4^e.3. 1^e grote Chromatische (Majeur) Ajem toonladder:

In de chromatiek (Majeur) Ajem vinden we alleen maar halve toonsstaptoonafstand.

Voorbeeld:

Tegenwoordig worden instrumenten met vaste toonhoogten meestal zo nauwkeurig mogelijk gelijkzwevend (eigenlijk: evenredigzwevend) gestemd. Voor een aantal instrumenten, waaronder met zekerheid orgels en klavecimbels, waar onzuiverheid van de tertsen in de hoofdtoonaarden zeer goed waarneembaar is, is dit niet steeds het geval en wordt er dikwijls teruggegrepen naar welgetempereerd stemmen of naar stemmen volgens een middentoonstelsel op basis van artistieke criteria (periode van het stuk, bouwjaar van het instrument, instrument dat bespeeld wordt, enz...). Naast de stijgende en dalende vorm, kent de muziektheorie nog de harmonische en melodische chromatische toonladder. In de chromatiek (Majeur) Ajem vinden we alleen maar halve toonsstaptoonafstand. Bij de vorm van de harmonische chromatische toonladder is de 1^e en 5^e toon stijgend en dalend hetzelfde, niet verhoogd of verlaagd. De ladder wordt gevormd door alle tonen van de grote - en de kleine-tertstonen samen met nog de verlaagde tweede trap en de verhoogde vierde trap er aan toegevoegd. Elke toon behalve de grondtoon en de kwint komt dubbel voor, al dan niet verhoogd of verlaagd.

Voorbeeld:

Over de vorm van de melodische chromatische toonladder: Als de ladder stijgt worden de 3^e en 6^e toon niet verhoogd of verlaagd, maar als hij daalt worden de 5^e en 1^e (grondtoon) niet verhoogd of verlaagd.

Voorbeeld:

Chromatische toonladderop iedere toon van de (#) toonladder met zijn voortekens (Armatora).

C Chromatic toonladder

G Ch t

D Ch t

A Ch t

E Ch T

B Ch t

F# Ch t

C# Ch t

Detailed description: The image displays eight musical staves, each representing a chromatic scale starting from a specific note in the C major key signature. The scales are: 1. C Chromatic toonladder (C, C#, D, D#, E, E#, F, F#, G, G#, A, A#, B, B#, C). 2. G Ch t (G, G#, A, A#, B, B#, C, C#, D, D#, E, E#, F, F#, G). 3. D Ch t (D, D#, E, E#, F, F#, G, G#, A, A#, B, B#, C, C#, D). 4. A Ch t (A, A#, B, B#, C, C#, D, D#, E, E#, F, F#, G, G#, A). 5. E Ch T (E, E#, F, F#, G, G#, A, A#, B, B#, C, C#, D, D#, E). 6. B Ch t (B, B#, C, C#, D, D#, E, E#, F, F#, G, G#, A, A#, B). 7. F# Ch t (F#, F##, G, G#, A, A#, B, B#, C, C#, D, D#, E, E#, F#). 8. C# Ch t (C#, C##, D, D#, E, E#, F, F#, G, G#, A, A#, B, B#, C#). Each staff uses a treble clef and a key signature with the appropriate number of sharps. The notes are written in a chromatic sequence, with some notes marked with an 'x' to indicate specific fingerings or articulations.

*Chromatische Scale Ajem op iedere toon van de (♭)
toonladder met zijn voortekens (Armatora).*

C Major Chromatic

F Major CH

Bb Major

Eb Major

Ab Major

Db Major

Gb Major

Cb Major

4.1- 4^e.3. 2^e grote Chromatische Rast toonladder:

In de chromatiek (Rast) vinden we zowel 1/2- als 3/4 -toonsstaptoonafstand.

Voorbeeld:

Rast Chromatic Toonladder

N.B. De vorm van de 2^e grote chromatische (Rast) toonladder harmonisch en melodisch is stijgend en dalend hetzelfde en hierbij wordt de 3^e en 7^e trap niet verhoogd of verlaagd. Met andere woorden we kunnen zeggen : De stemming van driekwart toonafstand zal niet verhoogd of verlaagd.

stijgend: C 1/2 Cis 1/2 D 3/4 Ek 3/4 F 1/2 Fis 1/2 G 1/2 Gis 1/2 A 3/4 Bk 3/4 (- C).

dalend: C 3/4 Bk 3/4 A 1/2 Aes 1/2 G 1/2 Ges 1/2 F 3/4 Ek 3/4 D 1/2 Des 1/2 (- C).

Chromatische Scale Rast op iedere toon van de kruisen (#) toonladders met zijn voortekens (Armatora) .

C Rast Chromatic toonladder

G R Ch t

D R Ch t

A R Ch t

E R Ch T

B R Ch t

F# R Ch t

C# R Ch t

Detailed description: This block contains seven musical staves, each representing a chromatic Rast scale starting on a different pitch. The scales are: C (one flat), G (two flats), D (three flats), A (three sharps), E (four sharps), B (four sharps), and F# (five sharps). Each staff shows the ascending and descending chromatic scale with appropriate accidentals and fingerings. Some notes in the descending scales are marked with an 'x' to indicate specific intervals or fingerings. The scales are labeled 'Ch t' for chromatic and 'Ch T' for chromatic with a specific interval.

***Chromatische Scale Rast op iedere toon van de mollen (♭)
toonladder met zijn voortekens (Armatora) .***

The image displays six musical staves, each representing a different key signature for a Rast chromatic scale. The scales are written in treble clef with a key signature of one flat. The notes are: C, C#, D, D#, E, E#, F, F#, G, G#, A, A#, B, B#, C. The staves are labeled as follows:

- C Rast Chromatic toonladder
- F R Ch t
- Bb R Ch t
- Eb R Ch t
- Ab R Ch t
- Db R Ch t

N.B.

1-Het verschil tussen Majeur en Rast toonladders zijn:

A- In Majeur toonladders zijn 12 halve $\frac{1}{2}$ toonafstand.

B- In Rast toonladders zijn 6 halve $\frac{1}{2}$ toonafstanden en 4 driekwarttoon $\frac{3}{4}$ toonafstanden.

2-Deze informatie over Rast chromatische toonladders is theoretische informatie, tegenwoordig kan niet in de praktijk toegepast worden. Totdat nieuwe Muziekinstrumenten vooral blaasinstrumenten schatten de prestaties van de toonladders, maar voor strijk instrumenten met finger beweging kan wel.

Overeenkomst/verschil met Arabische, Perzische en Turkse Scales (toonladders- maqamat).

In de Koerdische muziek zijn er zeven namen van de muzieknoten net als bij de gangbare Europese klassieke muziek (C.D.E.F.G.A.B). In tegenstelling tot de Arabische muziek en die van de buurlanden, waar de volledige toonschaal 24 kwarttonen bevat in een octaaf. Elke kwarttoon heeft een speciale naam in twee verschillende octaven ,

Zoals:

Eerste octaaf: *Yekga , Qerar nim hesar, Qerar hesar, Qerar tîk hesar, Îuşeyran, Nim acem îuşeyran, Acem îuşeyran, Îraq, Nim kewşî, Rast, Nim zîrgula, Zîrgula, Tîk zîrgula, dwga, Nîm Koerdi, Sêga, Nim boslîk, Çharga, Nim hicaz, Hicaz, Tîk hicaz, Newa.*

Tweede octaaf: *Newa, Nimhesar, Hesar, Tîk hesar, Hseyni, Nim acem, Acem, Auc, Nîm mahur, Mahur, Krdan, Nîm şahnaz, Şahnaz, Tîk şahnaz, Muheyer, Nim sunbule, Sunbule, Bzurg, Cewab nim boslik, Cewab boslik, Mahuran, Cewab nim hicaz, Cewab hicaz, Cewab tîk hicaz, Sehm-Cewab alnewa.*

Maar zoals we weten bestaat er noch in de theorie noch in de praktijk een toonafstand met een kwarttoon .De kleinste toonafstand is een halftoon ,dan komt de 3 kwart toon en de hele toon,enz.

*Omkering van Europese en Koerdische muziek regels: Arabieren , Turken en Perzen gebruiken geen echte toonladders zoals in Europa of Koerdistan, maar ze gebruiken **Maqam**. (het woord **Maqam** wordt gebruikt in plaats van toonladder en op andere momenten in plaats van Muziekvorm. Echter, het woord (**Maqam - Mugam**) betekent voornamelijk Erfgoed) Hiermee wordt soms de toonladder en soms het vrije ritme bedoeld. Dit woord komt uit Azerbeidzjan.*

Maqam of Midden Oosterse toonladders worden uit kleinere eenheden (units) van opeenvolgende tonen opgebouwd, die een herkenbare melodie hebben en elk een bepaalde sfeer of emotie oproepen. Zo'n setje (set) tonen heet een jins (meervoud: ajnas), ofwel 'geslacht' of 'soort'. In de meeste gevallen bestaat een jins uit 4 opeenvolgende tonen (een tetrachord), hoewel er ook set van 3 (Perzische trichord -Goshe) of 5 (pentachord) opeenvolgende tonen bestaan.

In de Arabische muziektheorie worden verschillende indelingen gehanteerd van de ajnas, waarover geen consensus bestaat. Ook de naamgeving wil nog wel eens verschillen, net als de grootte van een jins. Echter de meerderheid van de bronnen refereert aan 9 basis ajnas, die ook 9 verschillende basis-maqam families voortbrengen. Het volgende overzicht is de lijst met de 9 basis ajnas, genoteerd in de Oosterse standaard muzieknootatie (alle tonen zijn afgerond naar de dichtstbijzijnde kwarttoon):

Trichords zijn sets van 3 noten , tetrachorden zijn sets van 4 noten , en pentachords zijn sets van 5 noten. Het Arabische woord voor deze sets is jins , meervoud ajnas , wat betekent dat de gander , het type of de aard van iets . In het

geval van pandtachs, het woord ' aqd , meervoud ' uqud , wordt ook gebruikt . Deze sets zijn de bouwstenen voor Arabische maqams .

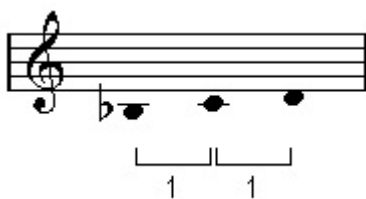
Het is mogelijk en oftand praktisch om een maqam zien als een verzameling van verzamelingen , evenals een verzameling van notities. Elke Maqam bestaat twee ajnas (sets) lager genoemd en de bovenste jins . De onderste jins wordt gebruikt voor het groeperen of classificeren van de maqam in een gezin (zie Maqam Index indeling door lagere jins) . In ganderal het uitgangspunt nota van de bovenste Jins heet de dominante noot. Een Maqam ook andere ajnas (de zogenaamde secundaire) die de twee belangrijkste ajnas overlappen , en tijdens modulatie kunnen worden benut.

Differand Arabische muziek referandces definiëren sets iets differandtly . Zoals met maqams , veel sets zijn te archaïsch of zelden gebruikt . Er is ook disagreemandt over de landgth van elke set (3 , 4 , of 5 noten), en enkele referandces vereenvoudigen en te standaardiseren elke set als een tetrachord . In ganderal alle sets worden gedefinieerd als tetrachorden tenzij er een goede reden om niet te . Een set is een gedefinieerd als een Trichord whand de volgende (4e) noot is onmogelijk uit meerdere keuzes te voorspellen , zoals in het Sikah en Mustaar trichords bijvoorbeeld. Een andere reden om een set als een Trichord te definiëren is whand 3 noten zijn andough om convery haar melodie of stemming . Een voorbeeld hiervan zijn de Ajam en Jiharkah trichords . Complexen (die andere gedeeltelijke sets) worden gedefinieerd als pandtachs , zoals in Nawa Athar en de variatie Athar Koerd bijvoorbeeld.

Dit volgende is een samengevoegde lijst van de meest gebruikte ajnas [geslacht] :

Ajam Trichord

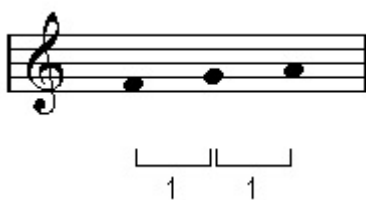
De Ajam Trichord klinkt zeer vergelijkbaar met de eerste 3 noten in een grote

toonladder in westerse muziek, met de 3e noot iets lager afgestemd. Sommige boeken duiden deze Trichord als een tetrachord aan, waarbij de 4e toon bijna altijd 1/2 toon hoger is dan de derde (E♭).

Jiharkah Trichord

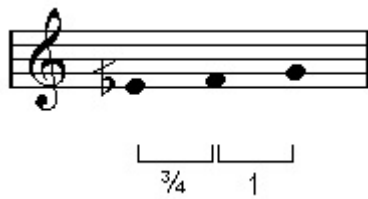
De Jiharkah Trichord klinkt zeer vergelijkbaar met de eerste 3 noten in een grote

toonladder in de westerse muziek. De 3e noot wordt afgestemd iets lager dan in de grote toonladder, en zelfs lager dan in de Ajam Trichord. Voorbeeld Maqams: Jiharkah .

Sikah Trichord

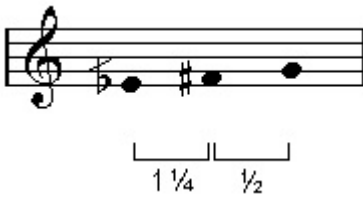
Deze Trichord als 3 verschillende tetrachorden, afhankelijk van de volgende

mogelijke tonale interval tussen derde en vierde toon als: $\frac{1}{2}$ toon heet Huzam Tetrachord, en $\frac{3}{4}$ toon wordt Irak Tetrachord genoemd, en 1 toon wordt Sikah Tetrachord genoemd.

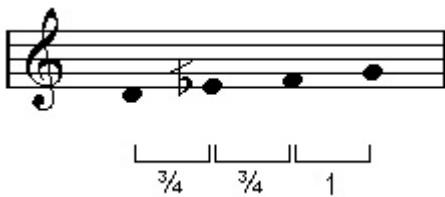
Mustaar Trichord

Dit is een zeer ongebruikelijk Trichord. Het een variant van de Sikah Trichord met de tweede noot verhoogd door een $\frac{1}{2}$ toon. Mustaar. In Iran noemen ze die Asfehan.

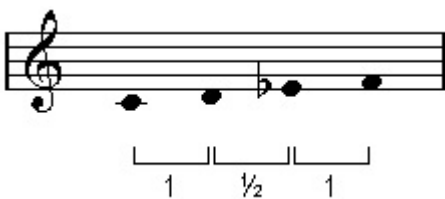
Bayati Tetrachord

Een van de meest voorkomende geluiden in Arabische muziek. De stemming van de 2e noot (E) is een Kwarttoon lager dan de E in de normale majeure toonladder. Voorbeeld Maqams: Bayati, Hussein, Bayati Shuri.

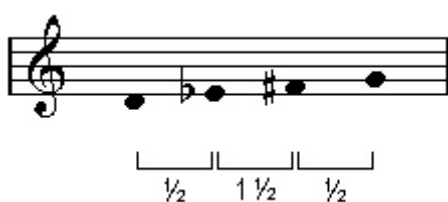
Busalik (Buselik) Tetrachord

De Busalik tetrachord (ook wel 'Ushaq) klinkt zeer vergelijkbaar met de eerste 4 noten van een kleine toonladder in westerse klassieke muziek..

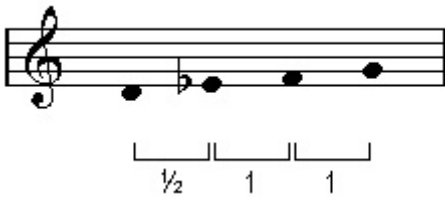
Hijaz Tetrachord

Ook veel voorkomend in Arabische muziek. Voorbeeld Maqams: Hijaz, Hijaz Kar, Zanjaraan .

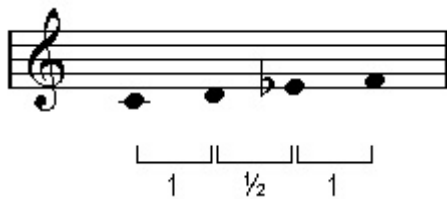
Koerd Tetrachord

De Koerd tetrachord klinkt zeer vergelijkbaar met de eerste 4 noten in de Frygische modus in de westerse klassieke muziek. Voorbeeld Maqams: Koerd, Hijaz Kar Koerd.

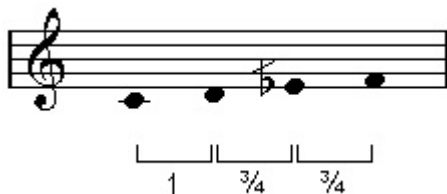
Nahawand Tetrachord:

Deze klinkt ook vergelijkbaar met de eerste 4 noten van een kleine toonladder in westerse muziek. Voorbeeld Maqams: Nahawand, Farahfaza.

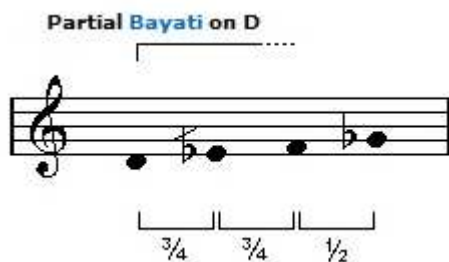
Rast Tetrachord:

Ook heel belangrijk in Arabische muziek. De 3e noot valt tussen een kleine 3e en een grote 3e in westerse klassieke muziek. Dat betekent dat de 3e toon een kwart toon lager is dan de normale toon in de majeure toonladder. Voorbeeld Maqams: Rast, Suznak .

Gedeeltelijke Bayati op D: Saba Tetrachord.

De eerste 3 noten zijn een gedeeltelijke Bayati tetrachord. De toonafstand tussen de derde en de vierde is een halve. Deze worden meestal gebruikt om een Hijaz tetrachord te starten. Voorbeeld Maqams: Saba

**Gedeeltelijke Koerd op D:
Zamzama Tetrachord.**

Dit is een zeer ongebruikelijk tetrachord. De eerste 3 noten zijn een gedeeltelijke Koerd tetrachord. Dit is de verwesterde versie van het Saba tetrachord waarbij de 2e noot met een kwart wordt verminderd en dus een halve toon wordt t.o.v.de eerste. Voorbeeld Maqams: Saba Zamzam.

Partial Kurd on D

Interval markings: $\frac{1}{2}$, 1, $\frac{1}{2}$

**Hijaz op D:
Gedeeltelijke Nahawand op C.**

Nawa Athar Pentachord Dit pentachord wordt ook wel Nikriz genoemd. De eerste 3 noten zijn een gedeeltelijke Nahawand tetrachord. Ook de 3 laatste noten worden meestal gebruikt om een Hijaz tetrachord te starten. Sommige boeken

vertegenwoordigen deze tetrachord als een pentachord met een G als de 5e toon, met de bedoeling de Hijaz tetrachord te voltooien. Voorbeeld Maqams: Nawa Athar, Nikriz.

Hijaz on D

Partial Nahawand on C

Interval markings: 1, $\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$

**Athar Koerd Pentachord:
Gedeeltelijke Koerd op D**

Dit tetrachord is een variant van de Nawa Athar tetrachord met de tweede noot verlaagd (1/2 toon). De eerste 3 noten zijn een gedeeltelijke Koerd tetrachord.

Voorbeeld Maqams: Athar Koerd.

Partial Kurd on D

Interval markings: $\frac{1}{2}$, 1, $1\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$

NB- In dit gedeelte worden alleen de belangrijkste maqams besproken. Dit is in geen geval een volledige lijst van alle Arabische maqams omdat veel Noord-Afrikaanse en Iraakse maqams zijn niet inbegrepen. In de praktijk is het moeilijk om een definitieve lijst van Arabische maqams te geven waar alle leerboeken het over eens zijn. De eerste notering is op alfabetische volgorde:

Trichords	Ajam , Jiharkah , Sikah , Mustaar
Tetrachords	Bayati , Busalik , Hijaz , Kurd , Nahawand , Rast , Saba , Zamzama
Pentachords	Athar Kurd , Nawa Athar

Ajam	Hijaz Kar	Mahur	Rahat El Arwah	Sikah
Athar Kurd	Hijaz Kar Kurd	Mustaar	Rast	Sikah Baladi
Bastanikar	Husseini	Nahawand	Saba	Suzidil
Bayati	Huzam	Nahawand Murassah	Saba Zamzam	Suznak
Bayati Shuri	Iraq	Nairuz	Shadd Araban	Ushaq Masri
Farahfaza	Jiharkah	Nawa Athar	Shahnaz	Yakah
Hijaz	Kurd	Nikriz	Shawq Afza	Zanjaran

Een handige manier om de groep maqams in te delen is volgens hun eerste lagere jins. Hier zijn de 9 maqam groepen:

Ajam	Ajam, Jiharkah, Shawq Afza
Sikah	Bastanikar, Huzam, Iraq, Mustaar, Rahat El Arwah, Sikah, Sikah Baladi
Bayati	Bayati, Bayati Shuri, Husseini
Nahawand	Farahfaza, Nahawand, Nahawand Murassah, Ushaq Masri
Rast	Mahur, Nairuz, Rast, Suznak, Yakah
Hijaz	Hijaz, Hijaz Kar, Shadd Araban, Shahnaz, Suzidil, Zanjaran
Saba	Saba, Saba Zamzam
Kurd	Kurd, Hijaz Kar Kurd
Nawa Athar	Athar Kurd, Nawa Athar, Nikriz

Een andere maqam classificatie is door de startnotitie:

C (Do)	Rast, Suznak, Nairuz, Mahur, Hijaz Kar, Nahawand, Nahawand Murassah, Nawa Athar, Nikriz, Hijaz Kar Kurd, Athar Kurd
D (Re)	Bayati, Bayati Shuri, Husseini, Hijaz, Zanjaran, Ushaq Masri, Shahnaz, Saba, Saba Zamzam, Kurd
E[♭] (Mi[♭])	Sikah, Huzam, Mustaar
F (Fa)	Jiharkah
G (Sol)	Farahfaza, Shadd Araban, Sikah Baladi, Yakah
A (La)	Suzidil
B[♭] (Si[♭])	Ajam, Shawq Afza
B[♯] (Si[♯])	Rahat El Arwah, Iraq, Bastanikar

Bron : <http://www.maqamworld.com/ajnas.html>

De identiteit van de Koerdische muziek

Identiteit is een ander woord voor “eigenheid”. Als we de identiteit van de Koerdische muziek willen beschrijven, hebben we het over datgene dat Koerdische muziek tot Koerdische muziek gemaakt heeft. In de voorgaande hoofdstukken heb ik al een technische analyse gegeven van de Koerdische muziek, hier is het de bedoeling dat ik omschrijf wat nu het typische is aan Koerdische muziek.

Dat is niet eenvoudig omdat het wezen van muziek zich moeilijk in woorden laat vangen.

Het beste is om een vergelijking te maken met de muziek wat de muziek van de buurlanden van Koerdistan. Met andere woorden: wat heeft Koerdische muziek wat de muziek van de buurlanden niet hebben.

De Koerdische muziek heeft een eigen klank (of een eigen sfeer), die zich duidelijk onderscheidt van de muziek van de volken om Koerdistan heen.

1. Music eigenschappen van heel Koerdistan.

1- De stemming van muziekinstrumenten is hetzelfde als in het Europese systeem. De koerdische muziekinstrumenten hebben vaste stemmen en worden niet veranderd onder invloed van de tonen van de zangers of de componisten, zoals in de buurlanden .

2- De moeilijkheid van het spelen van kwarttonen:

A- Bij snaarinstrumenten (behalve de toetsinstrumenten) kunnen kwarttonen tot klinken worden gebracht door een vinger op het exacte punt van de kwarttoon te leggen..

B- Bij vaste muziekinstrumenten zoals fluit of klarinet etc, worden de kwarttonen geïdentificeerd door middel van speciale manieren zoals het gedeeltelijk dichten van een gat met plakband.

C- Bij andere snaarinstrumenten zoals Piano etc, moeten de kwarttonen vast geïdentificeerd, dus telkens apart gestemd worden. Maar er bestaan nu wel elektronische keyboards waarmee kwarttonen gespeeld kunnen worden.

3- Het gebruik van kwarttonen is mede afhankelijk van de geografische gesteldheid. Hoe hoger je komt, hoe meer het aantal kwarttoontrillingen stijgt. De akoestiek verandert. In sommige gebieden ontbreken zelfs de kwarttonen, bij voorbeeld in Heuraman

4- Zelden gebruikte samengestelde maatsoorten ,in veel gevallen blijft de maatsoort enkelvoudig binair, ternair of quaternair, volgens de ritmische veranderingen.

5- Zelden of nooit gebruik maken van muziek sequence die meer dan twee of drie keer achter elkaar voorkomen (Sequenzen zijn vooral in Barokmuziek

(bijvoorbeeld Vivaldi) te vinden, maar zijn wijdverbreid in de muziek van het Midden Oosten. In een sequens moet het motief of de harmonie ten minste twee keer achter elkaar voorkomen zoals in Arabische landen.

Voorbeeld:

Een christelijk liedje.

Refrain from "Angels We Have Heard on High"

Instances of melodic/harmonic sequence

Een Koerdische liedje

Buk mryem

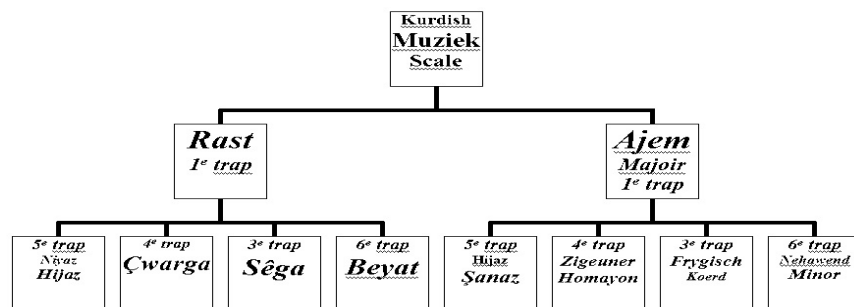
6- Koerdische muziek is dikwijls heel bewegelijk en maakt gebruik van grote stem sprongen, dit varieert per geografische locatie (gebied). Hoe sneller, hoe verdrietiger (melancholisch).

7- In bergachtige gebieden gebruikt men zijn lippen en keel samen om een liedje te zingen. Maar in platte gebieden zingt men veel meer voor in de mond en niet vanuit de keel.

8- Alle regio's van Koerdistan hebben eigen ritmevrije vormen. Dit is eerder ter sprake geweest.

9- In Koerdistan gebruikt men veel minder namen voor de tonen dan normaal is in de Arabische lande. Koerdische muziek is veel meer aangepast dan het Europese muziek systeem: Do Re Mi Fa Sol La Si. Ongeacht het gebruik van driekwarttonen.

10- Ook minder namen voor de toonladders in vergelijken met Arabische muziek.

11- Beter gebruikmaking van ritmeinstrumenten, d.w.z. na de jaren zeventig meer afwisseling in het gebruik hiervan, waardoor de afzonderlijke instrumenten beter tot hun recht komen hetgeen de muzikaliteit ten goede komt. Alle muziekinstrumenten

hebben hun eigen rol, met inbegrip van percussie-instrumenten. Niet zoals in de buurlanden, waar de gehele melodie door veel ritmeinstrumenten begeleid wordt.
12- Sinds de jaren vijftig wordt meer gebruik gemaakt van toonsoortwisseling in een lied of muziekstuk volgens de regels die ik in dit boek heb beschreven.

13-Meer eigentijdse ontwikkeling van de diverse reeds lang bestaande muziekvormen, zoals **Kotel, Sroet, Beyt, Balure, Heyran, Lawk, Delal, Qetar, Allawysi, Xawker, Xurshidi, Hore, Siyawçemane** en de vormen binnen de volksliederenmuziek.

14- Gebruik making van de tetrachorden niet zoals in de buurlanden. Het heeft een hoofdfunctie zoals in de wereldmuziek.

15- Gebruikmaking van het systeem van de Europese voortekens (Armatora) en de door mij bedachte voortekens (Armatora) i.v.m. de kwarttonen, niet zoals buurlanden.

16- Gebruikmaking van het systeem van Majeur en Rast-chromatiek.

17- Het noteren van bestaande Koerdische liederen in het notenschrift volgens de regels die ik daarvoor heb opgesteld.

18 - Natuurlijke kenmerken door populair taalgebruik in alle dialecten van Koerdistan, zoals Sorani, Behdini, Krmanci. Zazaki, Luri, Kelhuri, en Hewrami.

19 - Gebruik van sommige muziekstaptoonafstand , gaf onze muziek een uniek karakter, wat resulteerde in een bijzondere muziektoonladder.

20 - Tekens van muzieknoden conversie (voortekens (Armatora)) heel anders dan de tekens in de buurlanden. De Koerdische tekens zijn:

- Kruis, een halve toon hoger .

♯ - Kwartkruis, een kwart toon hoger.

♭ - Mol, een halve toon lager.

♮ - Kwartmol, een kwart toon lager dan een hele toon, of het verhogen van een Mol.

♯ - Herstellingsteken, de kruis of kwartkruis mol of of kwartmol ver.

21- De Koerdische muziek kent de hele toon halve toon en de driekwarttoon . De Arabische muziek maakt daarbij ook nog gebruik van kwarttonen en vijfkwat-tonen .

Muziek eigenschappen van elk deel van Koerdistan.

A- Oost-Koerdistan.

In Oost Koerdistan bestaan veel koerdische muziekkenmerken zoals:

1- De zangers en de zangeressen gebruiken hun keel en gehemelte om te zingen, en maken gebruik van de lippen om woorden uit te spreken.

2- In Oost-Koerdistan maakt men gebruik van bepaalde soorten ritmes zoals Geryan 7/8 en Tewnane 10/16. Vooral in de regio Noord van Oost-Koerdistan.

3- Het gebruik van beroemde muziekvormen zoals **Bend, Beyt, Dastan, Heyran en Balwre.**

In de regio Noord in Oost-Koerdistan zijn er verschillende namen voor zangers en zangeressen:

A-Çîrokbêj(Verhalenvertellers).

B-Stranbêj(Minstrelen).

C-Dengbêj(Bardachtig).

Tegenwoordig komen we alle 3 types nog steeds heel vaak tegen.

De Dengbêj-zanger het meest. Dikwijls oudere mannen of vrouwen. Zij zingen met name gedichten en traditionele Koerdische verhalenbij voorbeeld: **Beyti Qellai Dm Dm, Xec en Siyamend, Nasr u Malmal, Rostem u Zorab, Leyl u Mecnun, etc.**

Vaak zinget men in een grote zaal van een café of in een zaal van een beroemde rijke bewoner van het gebied of ook wel eens in de grote zaal van een moskee.

Zelden maakt men hierbij gebruik van instrumenten om te begeleiden. Meestal gaan mensen meeklappen. Een enkele keer wordt er wel ritmisch begeleid, bijvoorbeeld door een sofisme ritme-instrument, zoals de **Def**.

De Dengbêj manier van zingen gaat als volgt:

- Je hebt heel veel tekst nodig en het mag over allerlei dingen gaan.
- Je zoekt een melodie voor de laatste woorden van een alinea, want de tekst gaat altijd zo snel dat je het bijna niet meer verstaat. Er wordt dus eerst veel reciterend gezongen.
- De laatste woorden zijn bijvoorbeeld: lo lo lo lo, eman eman eman eman, hewar hewar hewar hewar.
- Voor de laatste woorden moet je het meest opletten, deze moeten het beste klinken dus: Verstaanbaar, mooi en lang.
- De laatste woorden moeten niet allemaal op dezelfde melodie klinken, stel dat je bijvoorbeeld 1.Lo 2.Lo 3.Lo 4.Lo hebt dan zeg je: "1. Looooooo 2. Looo 3. Looooooo 4.Lo", kortom de laatste woorden houd je altijd lang aan. De l-klanken altijd met de tong, de o-klanken met de keel gezongen.

Omdat je bijvoorbeeld 2 minuten lang bezig bent met zingen mag je even stoppen en de menigte om je heen moet dan tegelijkertijd een steekwoord zingen met een melodie waarbij de medeklinker op verschillen toonhoogtes gaat wat ongeveer 10 seconden duurt zoals:

"Wwwwwwwweeeeeeeeeeeeeeeeeeyyyyy" (=kort wey) of "aaaaaaaaaxxxxxx" (=kort ax). Afwisselend lip- en keelklanken.

4-Muziek staptoonafstand (intervalen) zijn dicht bij elkaar, maar soms in het begin van het zingen zijn er Kwint- of Tetracord- of Trichord- staptoonafstand, met veel herhalingen.

5- Het gebruik van beroemde traditionele Koerdische muziekinstrumenten zoals :

Nay - een verticale fluit gemaakt van riet (bamboe waarvan de oorsprong kan worden getraceerd terug tot 3000 V.CHR). Het is een instrument, dat wordt gespeeld overal in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. De Medische naam **nay** wordt gebruikt in Egypte en Turkije (Meden zijn vervolgde Koerden).

Het heeft vijf of zes vingergaten. De **Nay** wordt in de mond gehouden achter de bovenste voortanden, die in een schuin neerwaartse positie, over de bovenste scherpe rand wordt geblazen. De muzikale mogelijkheden voor variatie in timbre zijn geweldig met de **nay** aangezien de speler met de hoek van het blazen verschil kan maken in meer of minder expressie en vibratie.

Setar - een lange hals luit. Het woord **tar** betekent snaar, en de **setar** heeft drie snaren en wordt geplukt.

Zurna - dubbel riet hobo, conisch van vorm en gemaakt van hout. Het heeft zeven gaten op de voorkant en een aan de achterkant. Het riet wordt in de mond gehouden en bespeeld met uitpuilende wangen. Vergelijkbaar met het bespelen van de doedelzak. Dit instrument wordt ook gevonden in heel Noord-Afrika, Turkije, India, Java, etc.

Dombek - een trommel met een houten basis, die wordt gehouden onder de linker arm. Hij is bedekt met een huid en wordt bespeeld door twee handen. Het gedempte geluid van het raken van het instrument in het middelste deel heet **DUM** en het scherper geluid van het raken van het instrument tegen de rand wordt **TEK** genoemd, waardoor **dumbek**.

Daf - een tamboerijn, rond van vorm met een enkele huid op een frame, geslagen met de blote de hand.

Naghareh (Neqare) - ketel trommel gespeeld met stokken. De trommels zijn van metaal; eerdere waren gemaakt van klei, en sommige worden gebruikt in India.

Kemantche - De knievedel, wordt beschouwd als **rebab**, dat deel uitmaakt van de luitfamilie en heeft meestal 2 of 3 snaren. Het woord **rebab** is een Arabische term vertaald als gebogen snaarinstrument. Het is nauw verbonden met de islamitische

cultuur, en gaat terug tot minstens de 8e eeuw. Er zijn twee basistypen van rebab: houten violen met peervormige lichamen, en spiked violen, genoemd naar de spike aan de onderkant van het instrument waarop hij staat, terwijl die wordt afgespeeld. Spiked rebabs hebben meestal geen frets, maar in plaats daarvan worden de vingers van je linkerhand beweegbare bruggen.

In veel gevallen begon men na 1950 in Oost-Koerdistan de viool te gebruiken in plaats van de kemantche .

Duduk- de duduk is een dubbel riet- instrument met een oude oorsprong, dat al sinds de vijfde eeuw bestaat. Armeense geleerden geloven dat het al meer dan 1.500 jaar daarvoor bestond. De vroegste instrumenten vergelijkbaar met de huidige vorm van de duduk's zijn geheel gemaakt van bot of van suikerriet. Vandaag wordt de duduk uitsluitend gemaakt van oud hout van de abrikoos met een groot dubbel riet. In Armenië wordt het instrument "tsiranapogh" of "abrikoos pipe" genoemd.

6- Tijdens het analyseren van een aantal liedjes in Oost Koerdistan , kreeg ik de volgende resultaten.

In Oost Koerdistan heb ik ongeveer 168 bekende Liedjes verzameld, en na de analyse kon ik het percentage van het gebruik van muziektoonladders in dit gebied weten.

In deze regio's van Oost Koerdistan begon ik dit proces. Met deze statistiek wordt aangetoond, dat in bepaalde gebieden sommige muziek toonladders meer gebruikt worden. Het percentage van het gebruik van toonladders in Oost Koerdistan .

Aantal geanalyseerde liedjes 168 **Het aantal** **Percentage**

Eerste grote toonladder (Ajem-Majeur)	78	%46.42
Op de eerste trap (Ajem-Majeur)	32	%19.04
Op de zesde trap (Mineur-Nehawend)	14	%8.33
Op de derde trap (Frygish-Koerd)	1	%0.62
Op de vierde trap (Zigeuner-Rewend)	10	%5.95
Op de vijfde trap (Mixolydi-Hijaz)	12	%7.14
Tweede grote toonladder(Rast)	90	%53.58
Op de eerste trap (Rast)	13	%7.73
Op de zesde trap (Beyat)	49	%29.17
Op de derde trap (Sega)	18	%10.71
Op de vierde trap (Chwarga)	10	%5.95
Op de vijfde trap (Hijaz-Niyaz)	0	%0

B- Zuid- Koerdistan.

Omdat Zuid-Koerdistan groot is, kunnen we het verdelen in vier gebieden.

B- 1-Xaneqin, Helebce, en Hewraman gebied.

In het gebied van *Xaneqin, Helebce, en Hewraman*, bestaan veel koerdische muziekeigenschappen:

1- In *Xaneqin* gebruiken de zangers en zangeressen hun keel en gehemelte om te zingen, en maken ze gebruik van de lippen om woorden uit te spreken, maar in *Helebce en Hewraman* gebruikt men mondopeningen om de geluidskwaliteit te veranderen.

2- In *Xaneqin en Helebce* maakt men gebruik van bepaalde soorten ritmes zoals **Drwêne** 3/8 en **Tewnane** 10/16. Precies in de regio zuid van Oost en Zuid-Koerdistan.

3- Het gebruik van beroemde muziekvormen zoals **Hore en Horey Cafie**.

4- In *Xaneqin en Helebce* gebruikt men traditionele Koerdische muziekinstrumenten net als in het Oosten.

5- Er zijn veel soorten muziekstaptoonaafstand (intervallen) in *Xaneqin* in gebruik. Soms zijn er in het begin van het zingen kwint - of tetracord - of Trichordstaptoonaafstand, die telkens een nieuwe zin inleiden.

6- In de gebied *Xaneqin* worden veel kwarttonen gespeeld, maar in **Hewraman** nauwelijks.

7- In **Hewraman** bestaan speciale eigen muziekeigenschappen:

A-Bijzonder gebruik van lip en keel.

De meeste Heuramanzangers zijn zeer bedreven in optimaal gebruik van de lippen en verstaan de kunst om tijdens het zingen onmerkbaar door te ademen. Hun zang heeft veel weg van de manier van zingen zoals in de Opera gebruikelijk is.

B- Beperkt gebruik van Driekwart toonsstaptoonaafstand.

Tijdens mijn studiereis heb ik gemerkt dat bijna uitsluitend hele en halve toonsstaptoonaafstand worden gebruikt, zoals in Europese muziek. Toen ik met een bepaald liedje op de proppen kwam, werd mij direct duidelijk gemaakt dit dit liedje zeker niet uit Heuraman afkomstig was. Het werd meteen gezongen zonder kwarttonen!

C-Gebruik van meerdere ritmesoorten en veel maatwisselingen in een liedje.

D- Bijzonder gebruik van ritmevrije vormen zoals: *Siyawçemane* (Pêçpêça - *Mina wey - Ai Ai - Aishe way*).

E- Beperkt gebruik van muziekinstrumenten en in plaats daarvan handgeklap.

F- Bijzonder gebruik van muziektoonladders.

De meeste liedjes zijn gebaseerd op de 3e toon van de eerste grote toonladder (Ajem majeur). De Koerd-Frygische toonladder. En Mineur op de 6e trap van de majeur Ajem. En heel bijzonder is de Koerdische Bluestoonladder speciaal voor dit gebied. Deze lijkt op de "Europese" bluestoonladder, met een verschil tussen de tweede en derde trap.

Koerdische Hewramanse Blues:

D major -Ajem

A Blues met Kurdische afstanden

Europesche Blues:

D major

A Blues

G - Vaak maakt men bij het zingen van liederen gebruik van vibrato vanwege hun leven in lucht in het hooggebergte.

8- Het gebruik van beroemde traditionele Koerdische muziekinstrumenten in Xaneqin en Hellebce :

Nay - Setar - Zurna - Dombek -.Daf Naghareh (Neqare) - Kemantche - Duduk-

7-Tijdens het analyseren van een aantal liedjes in *Xaneqin, Helebce, en Hewraman* gebied Zuid-Koerdistan , kreeg ik de volgende resultaten.

In **Zuid- Koerdistan** heb ik ongeveer 59 bekende Liedjes verzameld, en na de analyse kon ik het percentage van het gebruik van muziektoonladders in dit gebied weten.

In deze regio's van Zuid Koerdistan begon ik dit proces. Met deze statistiek wordt aangetoond, dat in bepaalde gebieden sommige muziektoonladders meer gebruikt worden.

Het percentage van het gebruik van toonladders in Zuid Koerdistan *Xaneqin, Helebce, en Hewraman* gebied.

Aantal geanalyseerde liedjes 59

Het aantal Percentage

	Het aantal	Percentage
Eerste grote toonladder:(Ajem-Majeur)	48	%81.35
Op de eerste trap (Ajem-Majeur)	11	%18.64
Op de zesde trap (Mineur-Nehawend)	12	%20.34
Op de derde trap (Frygish-Koerd)	21	%35.6
Op de vierde trap (Zigeuner-Rewend)	0	%0
Op de vijfde trap (Mixolydi-Hijaz)	4	%6.8
Tweede grote toonladder(Rast)	11	%18.64
Op de eerste trap (Rast)	0	%0
Op de zesde trap (Beyat)	8	%14.3
Op de derde trap (Sega)	3	%5.1
Op de vierde trap (Chwarga)	0	%0
Op de vijfde trap (Hijaz-Niyaz)	0	%0

B-2- Suleymani gebied.

Sulejmani werd gesticht in 1785 door de Baban uit Qelachwalan en werd van dit volk de hoofdstad. Het werd een centrum van kunst en cultuur. Er werd veel aan muziek gedaan, maar ook aan poëzie en schilderkunst. Hier ontwikkelde zich een manier van zingen die anders was dan in de omliggende gebieden, met opvallend veel minder vibrerende zang.

Sommige eigenschappen van dit gebied:

1- Dit gebied kent veel beroemde zangers, zoals **Heme Salih Dilan** en **Refik Chalak, Kerim Kaban, Qadir Kaban, Ibrahim Xeyat, Reshol** .etc.

2- In dit gebied bestaan wel melodieën met een vrij ritme, zoals:

Sefer (Hicrani) - Ai a i- Ecem(Ajem).

3- Er zijn veel liedjes van eigen bodem en die noemen we **Suleymani liedjes**, bijv. **Giyan giyan, Le siley qebran, Amberew bera, etc.**

4- Kwarttonen in dit gebied hebben een lager trillingsgetal (Vibrational-Hertz) dan in hoge berggebieden.

verduidelijking:

Een halve toon is 4,5 koma's, een driekwarttoon is 6,75 koma's, een hele toon is 9 koma's. Na een zorgvuldige analyse tussen warme gebieden en koude gebieden, toonde in de warme gebieden vermindering van het aantal koma's. Het tegendeel is waar tot afwezig van een toonafstand van driekwarttoon, net als in het gebied van **Hewraman** in zuid-Koerdistan, daar bestaat geen toonafstand van driekwart tonen. Bij voorbeeld koerden uit noord Koerdistan driekwarttoon verhoogt tot 6,85 koma's, en bij koerden uit zuidKoerdistan driekwarttoon verlaagt tot 6,70 koma's,

maar het heeft ook invloed op het vergroten of verkleinen van de intonaties (stembuiging) van het aantal geluidstonen (klank).

5- Men beschikt over liedjes met minder snelheid van ritme dan in de hoge berggebieden.

6- De zangers gebruiken hun lip en tong meer dan hun gehemelte om een lied goed te laten klinken.

7- Het gebruik van beroemde traditionele Koerdische muziekinstrumenten zoals :

Nay – Setar (Saz) - Zurna - Dombek -Daf Naghareh (Neqare) - Kemantche - Duduk-8- Sinds ongeveer 1950 wordt steeds meer gebruik gemaakt van muziekinstrumenten die in de grote Europese orkesten bespeeld worden.

9- Tijdens het analyseren van een aantal liedjes in het **Suleymani gebied**, kwam ik tot de volgende resultaten:

In deze regio's van Zuid Koerdistan, begon ik dit proces. Met deze statistiek wordt aangetoond, dat in bepaalde gebieden sommige muziektoonladders meer gebruikt worden.

Het percentage van het gebruik van toonladders in **Suleymani gebied**.

<i>Aantal geanalyseerde liedjes</i>	<i>63</i>	<i>Het aantal</i>	<i>Percentage</i>
<i>Eerste grote toonladder:(Ajem-Majeur)</i>		22	%34.92
<i>Op de eerste trap</i>	<i>(Ajem-Majeur)</i>	9	%14.28
<i>Op de zesde trap</i>	<i>(Mineur-Nehawend)</i>	1	%1.57
<i>Op de derde trap</i>	<i>(Frygish-Koerd)</i>	1	%1.57
<i>Op de vierde trap</i>	<i>(Zigeuner-Rewend)</i>	2	%3.17
<i>Op de vijfde trap</i>	<i>(Mixolydi-Hijaz)</i>	9	%14.28
<i>Tweede grote toonladder(Rast)</i>		41	%65.7
<i>Op de eerste trap</i>	<i>(Rast)</i>	8	%12.69
<i>Op de zesde trap</i>	<i>(Beyat)</i>	15	%23.8
<i>Op de derde trap</i>	<i>(Sega)</i>	16	%25.39
<i>Op de vierde trap</i>	<i>(Chwarga)</i>	2	%3.17
<i>Op de vijfde trap</i>	<i>(Hijaz-Niyaz)</i>	0	%0

B-3- Kerkuk (Germiyan) gebied

Het andere gebied van Zuid Koerdistan is het gebied van **Germiyan** (Kerkuk en omgeving: Cebari, Qadr Kerem, Zengene, Dawde, Şêxan, een deel van Bacelan).

1-Hier vinden we veel muziekvormen die we in andere gebieden niet tegenkomen. Veel muziek is ritmevrij. Het meest bekend zijn: **Qetar, Xawker** (Berze qetar), **Aiai, Alleweysi**, en **Xurshidi** (Şahnaz). Niet iedereen kan deze muziek zingen.

2-Muziek specialisten van bijzondere ritmevrije muziekvormen op dit gebied waren: Ali Merdan, Ahmed Gaher, Rehmetsulla Sheltax, Abas Ali Cholax, Salah Dawde, Huseyn Ali. Ik heb o.a. gesproken met de nog in leven zijnde Shukur Xeyat.

Tijdens het analyseren van een aantal liedjes uit het **streek van Kerkuk (Germiyan)**, kreeg ik de volgende opmerking: Omdat deze regio vlakker is dan de bergachtige regio's gebruikt men minder hogere kwarttonen.

3- Er zijn veel liedjes die gaan over de eigen landstreek en die noemen we **Germiyan** liedjes, bijv. **Fatime dwçawi mestt - Kzey cergannm - Lerzan ho lerzan - Kemereşl - etc.**

4- De liedjes zijn minder snel dan die uit de hoge berggebieden.

5- De zangers gebruiken hun lip en tong meer dan hun gehemelte.

6-Het gebruik van beroemde traditionele Koerdische muziekinstrumenten zoals :

Nay – Setar (Saz) - Zurna - Dombek -Daf Naghareh (Neqare) - Kemantche – Duduk.

7-Gebruik van muziekinstrumenten die in grote Europese orkesten gangbaar zijn.

8- Tijdens het analyseren van een aantal liedjes in het **Kerkuk (Germiyan) gebied**, kwam ik tot de volgende resultaten:

In deze regio's van Zuid Koerdistan begon ik dit proces. Met deze statistiek wordt aangetoond, dat in bepaalde gebieden sommige muziektoonladders meer gebruikt worden.

Het percentage van het gebruik van toonladders in **Kerkuk (Germiyan) gebied**.

Aantal geanalyseerde liedjes 62

Het aantal

Percentage

	<i>Het aantal</i>	<i>Percentage</i>
<i>Eerste grote toonladder:(Ajem-Majeur)</i>	36	%56.06
<i>Op de eerste trap (Ajem-Majeur)</i>	23	%37.9
<i>Op de zesde trap (Mineur-Nehawend)</i>	3	%4.8
<i>Op de derde trap (Frygish-Koerd)</i>	0	%0
<i>Op de vierde trap (Zigeuner-Rewend)</i>	2	%3.22
<i>Op de vijfde trap (Mixolydi-Hijaz)</i>	8	%12.9
<i>Tweede grote toonladder(Rast)</i>	26	%41.93
<i>Op de eerste trap (Rast)</i>	2	%3.22
<i>Op de zesde trap (Beyat)</i>	11	%17.74
<i>Op de derde trap (Sega)</i>	8	%12.9
<i>Op de vierde trap (Chwarga)</i>	0	%0
<i>Op de vijfde trap (Hijaz-Niyaz)</i>	0	%0

B-4- Hewler gebied.

1- In het **Hewler gebied** vinden we ook veel ritmevrije muziek, maar toch weer anders dan in Germiyan. Deze muzieksoort noemen we: **Heyran**. Deze verschilt weer per plaats:

**Heyrani deşti hewlêr (3 soorten)-
Heyrani deşti Lacan u xoşnaweti -
Heyrani Çiyayi (xoşnaweti) , Lawki
bashwr.**

2- Er wordt gebruikt gemaakt van veel soorten **Dansritmes** zoals : **Arê gulê -
Suskeyi – Şêxanî , Drwêne 3/8 en
Gullşênî 5/8 etc.**

2- Specialist zangers op het gebied van bijzondere ritmevrije muziekvormen waren:

Tahir Tofiq, Tenya Areb, Fuad Ahmed, Hesên Resull Sisawai, Jêlal Seid Remwezan, Bakuri, Isa Berwari, Tehsin Teha, Kawes Aga, Kerim Xan,

3-Ook hier komen we veel hoge kwarttonen tegen.

4- Er zijn veel liedjes van eigen bodem: **Çarokê , Yarekey şoxu şengm, Ey gull le ser çllant,**

5- De liedjes zijn ritmisch minder snel dan in de gebieden van het hooggebergte.

6- De zangers gebruiken hun lip en tong meer dan hun gehemelte.

7-Het gebruik van beroemde traditionele Koerdische muziekinstrumenten zoals :

Nay – Setar (Saz) - Zurna - Dombek -.Daf Naghareh (Neqare) - Kemantche – Duduk.

8- Gebruik van muziekinstrumenten die in grote Europese orkesten gangbaar zijn.

9- Tijdens het analyseren van een aantal liedjes **Hewler gebied** in Zuid-Koerdistan , kreeg ik de volgende resultaten.

In deze regio's van Zuid Koerdistan begon ik dit proces. Met deze statistiek wordt aangetoond, dat in bepaalde gebieden sommige muziektoonladders meer gebruikt worden.

Het percentage van het gebruik van toonladders in Zuid Koerdistan **Hewler gebied.**

Aantal geanalyseerde liedjes 42

Het aantal

Percentage

	<i>Het aantal</i>	<i>Percentage</i>
<i>Eerste grote toonladder:(Ajem-Majeur)</i>	<i>14</i>	<i>%33.3</i>
<i>Op de eerste trap (Ajem-Majeur)</i>	<i>6</i>	<i>%14.28</i>
<i>Op de zesde trap (Mineur-Nehawend)</i>	<i>1</i>	<i>%2.38</i>
<i>Op de derde trap (Frygish-Koerd)</i>	<i>0</i>	<i>%0</i>
<i>Op de vierde trap (Zigeuner-Rewend)</i>	<i>1</i>	<i>%2.38</i>
<i>Op de vijfde trap (Mixolydi-Hijaz)</i>	<i>6</i>	<i>%14.28</i>
<i>Tweede grote toonladder(Rast)</i>	<i>28</i>	<i>%66.6</i>
<i>Op de eerste trap (Rast)</i>	<i>1</i>	<i>%2.38</i>
<i>Op de zesde trap (Beyat)</i>	<i>26</i>	<i>%61.9</i>
<i>Op de derde trap (Sega)</i>	<i>1</i>	<i>%2.38</i>
<i>Op de vierde trap (Chwarga)</i>	<i>0</i>	<i>%0</i>
<i>Op de vijfde trap (Hijaz-Niyaz)</i>	<i>0</i>	<i>%0</i>

B-5-Badinan gebied.

*In Zuid-Koerdistan, in het **Badinan gebied** bestaan veel koerdische muziek-eigenschappen zoals ritmevrije muziek **Lawk i Başwr**.*

1-De muziek in dit gebied staat bekend onder de naam "Lawk". Eveneens ritmevrij en verschillend per plaats. De meeste liederen gaan over strijd tussen verschillende bevolkingsgroepen en de cultuur van verboden liefdes. Hier hebben we te maken met een combinatie van liedvormen uit noord en zuid Koerdistan, waarbij verreweg het grootste deel –vooral dialectisch gezien - uit het noorden komt.

2- De zangers en de zangeressen gebruiken hun lip en tong om te zingen.

*3- Er wordt gebruik gemaakt van veel soorten **Dansritmes** zoals : **Arê gulê - Suskeyi – Şêxanî** , **Drwêne** 3/8 en **Gullşênî** 5/8 etc om mee te zingen.*

*4-Muziekspecialisten van bijzondere muziekvormen op dit gebied waren: **Isa Berwari, Tehsin Teha, Kawes Aga, Kerim Xan.***

5-Omdat deze regio hoog gelegen is gebruiken ze hogere kwartonen.

*6- Er zijn veel specifieke Badinanliedjes zoals : **Lê lê weso , Hoy Nîrgz.***

7- We vinden hier minder snelle liedjes dan in dan de hoge berggebieden.Het hele lichaam "zingt mee" tijdens het dansen.

8-Het gebruik van beroemde traditionele Koerdische muziekinstrumenten zoals :

***Nay – Setar (Saz) - Zurna - Dombek -.Daf Naghareh (Negare) - Kemantche – Duduk.** Daarnaast worden ook veel Europese muziek instrumenten gebruikt.*

*9-Tijdens het analyseren van een aantal liedjes in **Badinan gebied** Oost Koerdistan , kreeg ik de volgende resultaten.*

In deze regio's van Zuid Koerdistan, begon ik dit proces. Met deze statistiek wordt aangetoond, dat in bepaalde gebieden sommige muziek toonladders meer gebruikt worden.

*Het percentage van het gebruik van toonladders in het **Badinan gebied**.*

Aantal geanalyseerde liedjes 52

Het aantal Percentage

<i>Aantal geanalyseerde liedjes</i>	<i>Het aantal</i>	<i>Percentage</i>
<i>Eerste grote toonladder:(Ajem-Majeur)</i>	17	%32.69
<i>Op de eerste trap (Ajem-Majeur)</i>	5	%9.61
<i>Op de zesde trap (Mineur-Nehawend)</i>	2	%3.84
<i>Op de derde trap (Frygish-Koerd)</i>	5	%9.61
<i>Op de vierde trap (Zigeuner-Rewend)</i>	0	%0
<i>Op de vijfde trap (Mixolydi-Hijaz)</i>	5	%9.61
<i>Tweede grote toonladder(Rast)</i>	35	%67.30
<i>Op de eerste trap (Rast)</i>	0	%0
<i>Op de zesde trap (Beyat)</i>	32	%61.53
<i>Op de derde trap (Sega)</i>	1	%1.9
<i>Op de vierde trap (Chwarga)</i>	2	%3.84
<i>Op de vijfde trap (Hijaz-Niyaz)</i>	0	%0

C- West Koerdistan (Kleine Zuid).

West Koerdistan omvat 3 regio's:

1. **Cezire** - dit ligt op de grens van Turkije en Syrië, 2. **Koban** 3. **Afrien**.

De muziek van West Koerdistan is veelkleurig. Ze hebben ook veel liedjes met een vrij ritme zoals: **Westerse Heyran – Delal - Lawki Avien - Lawkê Şera** .

De muziekstijl van west en noord Koerdistan is heel divers. De bekendste is de **Botan**-stijl, afkomstig uit **Cezire, Botan, Shernaq, Gabar** en **Sindi**. Hier vinden we de **Heyran-vorm**. Beide grote toonladders **Ajem** en **Rast** worden hier gebruikt.

Daarnaast komt de vorm **Hejar** u **Hevend** voor, waarbij de **Hjazkar**-toonladder wordt gespeeld en gezongen. Ook de vorm **Lawje** komen we hier tegen, vooral in de steden **Miran, Metni** en **Museresh**. Dan nog de **Grani** vorm, zware dansmuziek: **Navnji** (dans).

Verder komen we de stijl van **Zazaki** tegen, die het geloof van de Alevieten vertegenwoordigt, voornamelijk religieuze muziek.

1-De zangers en zangeressen uit deze streek maken veel gebruik van de pentatoniek. ”

2- De zangers en de zangeressen gebruiken hun lip en tong om te zingen.

3- In **West Koerdistan** vinden we ook veel ritmevrije muziek, zoals: , **Lawki Xorawa**, en de meeste bewoners van **Welanshar** hebben weer een andere vorm: **Delal**..

4- Muziek specialisten van bijzondere muziekvormen op dit gebied waren: **Aram Tigran , Kaniwar , Seid yûsiv , Hesên Ali Şêxo , Seid Gabari , Mizgien**.

5- Veel liedjes zijn specifiek voor West Koerdistan: **Hey pale , Em palene , Hey dolabê , Mirkut , Hobrezo, Xemli**, ect.

6- Kwarttonen van dit gebied zijn hoger dan de kwarttonen in lage gebieden. In sommige gebieden, bijvoorbeeld in Syrisch Koerdistan ,waarheen veel mensen vanuit **Hawraman** gevlucht zijn in de begintijd van de Islam, gebruikt men zelden de kwarttonen.

7- Ook hier vinden we minder snelle liedjes dan in dan de hoge berggebieden.Het hele lichaam "zingt mee" tijdens het dansen.

8-Het gebruik van beroemde traditionele Koerdische muziekinstrumenten zoals :

Nay – Setar (Saz) - Zurna - Dombek -.Daf Naghareh (Neqare) - Kemantche – Duduk. Daarnaast worden ook veel Europese muziek instrumenten gebruikt.

9- Tijdens het analyseren van een aantal liedjes in West Koerdistan, kreeg ik de volgende resultaten.

In deze regio's van West Koerdistan, begon ik dit proces. Met deze statistiek wordt aangetoond, dat in bepaalde gebieden sommige muziek toonladders meer gebruikt worden.

Het percentage van het gebruik van toonladders in West Koerdistan.

Aantal geanalyseerde liedjes	66	Het aantal	Percentage
Eerste grote toonladder:(Ajem-Majeur)		23	% 34.84
Op de eerste trap	(Ajem-Majeur)	9	%13.63
Op de zesde trap	(Mineur-Nehawend)	5	%7.57
Op de derde trap	(Frygish-Koerd)	4	%6.06
Op de vierde trap	(Zigeuner-Rewend)	0	%0
Op de vijfde trap	(Mixolydi-Hijaz)	5	%7.57
Tweede grote toonladder(Rast)		43	%65.15
Op de eerste trap	(Rast)	0	%0
Op de zesde trap	(Beyat)	37	%56.6
Op de derde trap	(Sega)	3	%4.54
Op de vierde trap	(Chwarga)	3	%4.54
Op de vijfde trap	(Hijaz-Niyaz)	0	%0

D- Noord-Koerdistan.

In Noord -Koerdistan, bestaan veel koerdische muziek eigenschappen zoals:

1- De zangers en de zangeressen gebruiken hun keel en gehemelte om te zingen, en maken gebruik van de lippen om woorden uit te spreken.

2-Er worden veel dansritmes gebruikt :

Arê gulê - Suskeyi – Şêxanî, Drwêne

3/8 en Gullşênî- Zazaki, etc.

3- Gebruik van kwarttonen is afhankelijk van geografische gebieden. Wanneer het terrein is gestegen, stijgt het aantal kwarttoon- trillingen .

De bekendste muziekvorm is de Botan-stijl, afkomstig uit **Cezire, Botan, Shernaq, Gabar en Sindi**. Hier vinden we de **Heyran-vorm**. Beide grote toonladders Ajem en Rast worden hier gebruikt. Daarnaast komt de vorm **Hejar u Hevend** voor, waarbij de Hjazkar-toonladder wordt gespeeld en gezongen. Ook de vorm **Lawje** komen we hier tegen, vooral in de steden **Miran, Metni en Museresh**. Dan nog de **Grani** vorm, zware dansmuziek: **Navnji** (dans). Verder komen we de stijl van **Zazaki** tegen, die het geloof van de Alevieten vertegenwoordigt. Voornamelijk religieuze muziek. De meeste bewoners van **Welanshar** hebben weer een andere vorm: **Delal (Delala Xarzan – Delala mardin), Lawek (Lawka avin -Lawka şera - Lawka delal – Lawka serhed – Lawka abdal – lawka mardin- Lawka Herêma Rohayê)**.

4- In Noord-Koerdistan vinden we ook veel ritmevrije muziek, zoals: , **Lawkibakur**, en de meeste bewoners van Welanshar hebben weer een andere vorm: **Delal..**

5- Muziek specialisten van bijzondere muziekvormen op dit gebied waren: **Arf Cezrawi, Aysê Şan, Ahmed Kaya, Cwan Haco Kazo, Cewad Merwani,,**

6- Er zijn veel liedjes kenmerkend voor Noord-Koerdistan, zoals :**Ay lê gulê, Ay lénurê , Az Xeleftm, Ay lêknê , Czire, De lur lur , Tebzndan, Ai lê nurê, ect.**

7- Kwarttonen van dit gebied zijn hoger dan de kwarttonen in lage gebieden.

8- Het ritme van de liedjes is zeer gevarieerd.

9-Het gebruik van beroemde traditionele Koerdische muziekinstrumenten zoals :

Saz - Zurna -Nay – - Dombek -.Daf Naghareh (Negare) - Kemantche – Duduk. Daarnaast worden ook veel Europese muziek instrumenten gebruikt.

10- Tijdens het analyseren van een aantal liedjes in Noord Koerdistan, kreeg ik de volgende resultaten.

In deze regio's van Noord Koerdistan, begon ik dit proces. Met deze statistiek wordt aangetoond, dat in bepaalde gebieden sommige muziek toonladders meer gebruikt worden.

Het percentage van het gebruik van toonladders in Noord Koerdistan.

Aantal geanalyseerde liedjes 130

Het aantal Percentage

		Het aantal	Percentage
Eerste grote toonladder:(Ajem-Majeur)		26	%20
Op de eerste trap	(Ajem-Majeur)	7	%5.38
Op de zesde trap	(Mineur-Nehawend)	6	%4.61
Op de derde trap	(Frygish-Koerd)	0	%0
Op de vierde trap	(Zigeuner-Rewend)	1	%0.77
Op de vijfde trap	(Mixolydi-Hijaz)	12	%9.23
Tweede grote toonladder (Rast)		104	%80
Op de eerste trap	(Rast)	1	%0.77
Op de zesde trap	(Beyat)	95	%73.07
Op de derde trap	(Sega)	1	%0.77
Op de vierde trap	(Chwarga)	7	%5.38
Op de vijfde trap	(Hijaz-Niyaz)	0	%0

Literatuurlijst:

Àbidie Àli

2012 (*Jilan*) *Gorani bo mnallan [Zhilan-kinderliedjes]* Tehran:Çap u Se`hafi Teyf Nigar, naşri muelif 1391 Tehran.

A`hmed, Wrya

1997 *Balleban [Duduk]* Hewlêr: Çapxaney wezareti Roşnbiri.

Amin, Mu`hemed Umer

2009 *Pêgekani mosiqay rojhellati [Meqam in Oosterse muziek]*. Hewlêr: Çapxaney Hiwa.

Bedran, Mu`hamad Rashad

2011 *Çon çêj le mosîqa weragrîn (Keyfe netezewq al-musîqa) [Hoe genieten we van muziek]* vertaald in 't Koerdisch door (Muhemed Kerim Adil) Hewlêr: Çapxaney Hêvi .

Celîl, Cemile

1998 *Goranî mîllikanî Koerdi [Koerdische volksliederen]* vertaald uit het Latijn door Yasemin berznci, Hewlêr: Çapxaney wezareti Roşnberî.

Celîl, Cemile

2004 *Goranî mîlli Koerdi nawçey Yerevan (K`LAMÊD CIME`TA KÛRDA) [Koerdische volksliederen van de regio Jerevan-Yerevan]* vertaald in 't Koerdisch door Resul Ízedin Mustefa, **Hewlêr: Çapxaney wezareti Roşnberî.**

Dupré, Marcel

1990 *Tehlil al-twafq al-sewti [Analyse van de toon-compatibiliteit (harmonische)]* Vertaling naar het Arabisch door Hiley al-Ab Philip. Bagdad: al-aezemiye.

`Hemebaqi, Mu`hemed

2002 *Mêjwî mosiqay Koerdi [Geschiedenis van de Koerdische Muziek]* Hewlyr : Çapxaney Aras.

al-`Hilu, Salim

1972 *al-Musîqa alnzriye [Muziektheorie]* Beirout: Matbeàt al-Heyat.

al-Jabaqji, Àbdu-l-Rahmān

1998 *Tahlîl al-anghām fî 'ilm al-maqām. [Analyse van melodieën in de wetenschap van de Maqam]* Aleppo Heritage House.

Kerîm, Mu`hemed

2009 *Srude niştîmanîyekan. [Revolutionaire volksliederen]* Hewlêr: Çapxaney Genc.

Allawyrdi, Mikhail Khalil

1964 *Jawle fi îlwm al-musiqa al-arbiye [Een rondleiding door de wetenschappen van Arabische muziek]* Baghdad : Dar al-Gamhuriye.

Lovelock, William

2000 *Bnemakanî muziek [The Rudiments of Music - De eerste beginselen van de muziek]* Vertaling in Koerdisch door Segrme Abdulla Cemal . Suleymani :Danz drukkerij.

H. Adjarian

V. Mineursky

M. Mukri,

J.H.Kramers

2004 *Çend basêk derbarey ahli 'heq [Etudes Sur les Ahl-l Haqq . Studies over de Ahl al-Haqq]* vertaald in 't Koerdisch door Abdulla Necat, Hewlêr: Çapxaney wezaretî Perwerde.

Raouf, Salah

1978 *Fêrbwni Kemançe [Viool studie]* Suleymani: Çapxaney Zanko .

1989 *Tîorekani muzîk [Muziektheorie]* Begdad: Çapxaney Somer.

2007 *Polênkrdni peyjekani mosiqayy rojhellati nowerast [Classificatie van midden Oosten toonladders]* Suleymani: Çapxaney Serdem.

Segrme, Àbdulla Cemal

2003 *Laperreyek le bnemakani muzîki Koerdi [Basics pagina van Koerdische muziek]* Suleymani: Instituti kelepuri Koerd .

Şêxani, Nayf

2010 *Ramanêk bo cîhani muzîk [Een blik op de muziekwereld]* Arbil : Çapxaney wezaretî roşnbiri.

Serkar, Xalid

2007 *Srwdi Koerdi [Revolutionaire liederen]* Suleyman: Instituti kelepuri Koerd.

Al-Shauwa, Sami

1946 *Al-qwaîd al-faniye fi al-musiqa al-shrqye we al-garbiye [Kunst regels in de Oosterse en westerse muziek]* al-juze al-awel , Egypt: mtbeîet Gubraiel F wa waladhaw.

Mijn interview met:

- * *Àbbasi Celili. Over Gata en Zarathustra-geloof -Arbil 10-10-2004.*
- * *Mihرداد Akrem. Over Koerdische religieuze stromingen - Suleymania 10-02-2005.*
- * *Zendi Ali. Over Oost Koerdische soort liedjes - OostKoerdistan - Iran 15-11- 2005*
- * *`Hemebaqi Mu`hemed. Over Koerdische muziekgeschiedenis - Arbil 25-10-2006.*
- * *Seid Gabari (Noord Koerdistan) en `Hesen Àli Xencer west Koerdistan Over Koerdische soort liedjes uit west en noord Koerdistan 23-5-2007*
- * *Grote groep muzikanten in Zuid Koerdistan. Over de identiteit van de Koerdische muziek Suleymani 10-4-2011.*

Websites:

Elektronische Website bevat meningen over de Arabische Maqamat:
<http://www.maqamworld.com/maqamindex.html>

Elektronische Website over Henry Rawlinson.
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Henry_Rawlinson_\(archeoloog\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Henry_Rawlinson_(archeoloog))

Elektronische Website over:
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Kwintencirkel>

Elektronische Website over:
<http://www.kurdonline.com/music/index.php?alpha>